

Atıf (Cite as): Dağtaş, E., & Atik, K. (2024).
İnternetin Kamusal Alan/Mekân Olarak Değerlendirilmesi: Quora
ve Ekşi Sözlük Örnekleri. *Akdeniz İletişim*, (47), 170- 197.
<https://doi.org/10.31123/akil.1488688>

İnternetin Kamusal Alan/Mekân Olarak Değerlendirilmesi: Quora ve Ekşi Sözlük Örnekleri

Evaluating the Internet as Public Sphere/Space: Quora and Ekşi Sözlük Samples

Erdal DAĞTAŞ¹²

Korhan ATİK³

Öz

İnternetin gelişimi iletişim alanında birçok olanak yaratmıştır. Ağ üzerinde gerçekleşen dönüşümler, kullanıcıların aktif katılımına olanak sağlayan platformların kurulmasını sağlamıştır. Oluşturulan platformlar, farklı niteliklere sahip kamusal alanlar ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de internet sayesinde oluşan kamusal alanlar dünyadakilerle benzerlik göstermekte midir sorusu çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Çalışmanın temel amacı ise, Türkiye ve dünyadaki örnekleriyle internette oluşan kamusal alanların, Jürgen Habermas’ın burjuva kamusal alanı kavramsallaştırması çerçevesinde tartışılmasıdır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, veri analiz tekniği olarak doküman analizi ve metin analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örneklem tekniği kullanılarak, Türkiye’deki yeni medya araçlarını temsilen eksisozluk, uluslararası yeni medya araçlarını temsilen quora seçilmiştir. Çalışmada ilk olarak, eksisozluk ve quora platformlarının yapısal özellikleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, seçilen platformlarda eleştirel ve rasyonel bir tartışma ortamı olup olmadığını çözümlenmek için Basil Bernstein’in “dar kodlar” ve “geniş kodlar” kavramlarından yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda, her iki platformun kamusal alanın gereklilikleri olan yapısal özellikleri ve nitelikli/rasyonel tartışma ortamı şartlarını karşılamadığı saptanmıştır. Kaldı ki, incelenen platformların, kamusal alandan çok sadece konuşmaların ve yorumların yer aldığı bir kamusal mekân olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Kamusal Alan, Jürgen Habermas, Dar/Geniş Kod, Basil Bernstein

Abstract

The development of the internet has created many opportunities in the field of communication. The transformations taking place on the network have led to the establishment of platforms that enable active participation of users. The platforms created have created publicities with different qualities. In this context, the question of whether the publicities created by the internet in Türkiye are similar to those in the world constitutes the problem of the study. The main purpose of the study is to discuss the public spheres formed on the internet with examples from Türkiye and the world within the framework of Jürgen Habermas' conceptualization of the bourgeois public sphere. In this study, in which qualitative research method was adopted, document analysis and text analysis techniques were used as data analysis techniques. Using purposive sampling technique, eksisozluk was selected to represent Turkish new media tools and quora was selected to represent international new media tools. First, the structural features of the eksisozluk and quora platforms were evaluated. Secondly, Basil Bernstein's concepts of “restricted codes” and “elaborated codes” were utilized to analyze whether there was an environment of critical and rational debate on the selected platforms. As a result of the study, it was determined that both platforms do not meet the requirements of the public sphere in terms of structural features and qualified/rational discussion environment. Moreover, it was observed that the platforms analyzed were more of a public space for conversations and comments rather than a public sphere.

Keywords: New Media, Public Sphere, Jürgen Habermas, Restricted/Elaborated Codes, Basil Bernstein

¹ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, edagtas@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9716-2150

² Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

³ Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gazetecilik Bölümü, korhanatik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6830-5124

Giriş

Bu çalışmanın konusunu, internette oluşan kamusalılıkların tartışılması oluşturmaktadır. Çalışmada, Türkiye'den *eksisozluk* ve Amerika Birleşik Devletleri'nden *quora* örnekleri incelenmiş ve Jürgen Habermas'ın kavramsallaştırdığı burjuva kamusal alanıyla benzerlikleri/farklılıkları irdelenmiştir.

Teknolojik gelişmelerle birlikte internet her geçen gün insanların yaşamlarında daha çok yer kaplamaktadır. İnternet, insanların birbirleriyle daha kolay iletişim kurabilmesini sağlamış ve oluşan ağlar farklı mekânlardaki insanların bağlantı kurabilmesini olanaklı kılmıştır. Özellikle Web 2.0 teknolojisinin geliştirilmesiyle internet sitelerinin yapıları dönüşüm geçirmiştir. İnternet kullanıcıları aktif konuma gelmiş ve internet siteleri etkileşimli bir yapıya bürünmüştür.

Web 2.0 ile gelişen internet teknolojileri küreselleşmeye de ivme kazandırmıştır. Sermayenin küreselleşmesiyle başlayan süreç, internet teknolojilerinin gelişimiyle bilginin de küreselleşmesine neden olmuştur. İnternetin sağladığı olanaklar sayesinde dünyanın farklı coğrafyalarındaki olaylar hakkında haberler kısa sürede tüm dünyaya yayılabilmekte ve ağ üzerinden dünyanın farklı bölgelerindeki insanlar bilgi alışverişinde bulunabilecekleri platformlar oluşturabilmektedir. Dolayısıyla, ağın yarattığı olanaklar çerçevesinde dünyada farklı kamusalılıklar yaratılmaktadır. Oluşan kamusalılıkların ise kamusal alan kavramıyla benzerlikleri/farklılıkları bulunmaktadır.

Kamusal alan kavramı, bireylerin kamuoyu oluşturmak, bir sorun hakkında eleştirel ve rasyonel bir tartışma yürütmek için bir araya geldiği yaşam alanlarını betimlemektedir (E. Dağtaş, 2014, s. 12). İnternetin kamusal alan olarak değerlendirilmesi ise tartışmalı bir konudur. İnternet her ne kadar çoğulcu ve özgürlükçü olarak görülsün de, kimi zaman devletlerin kimi zaman da büyük şirketlerin sansür uygulamalarıyla karşılaşmaktadır. Ayrıca, provakatif, önyargılı ve yanlış bilgi içeren içeriklerin doğruymuş gibi kabul edilerek yayılması, internetin kamusal alan olma potansiyeline zarar vermektedir (Yegen, 2013, ss. 131-133). İnternette oluşan kamusalılıkların bir diğer önemli sorunu, oluşan kamusalılıklarda yürütülen tartışmaların niteliğidir. Kamusal alanda eleştirel ve rasyonel bir tartışma yürütülmektedir. Ancak, internette oluşan kamusalılıklardaki tartışmaların nitelikleri farklılık göstermektedir.

Özetle, internetin gelişimi iletişim alanında birçok olanak yaratmıştır. Ağ üzerinde gerçekleşen dönüşümler, kullanıcıların aktif katılımına olanak sağlayan platformların kurulmasını sağlamıştır. Oluşturulan platformlar, farklı niteliklere sahip kamusalılıklar ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, Türkiye'de internet sayesinde oluşan kamusalılıklar dünyadakilerle benzerlik göstermekte midir sorusu çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Çalışmanın temel amacı ise, Türkiye ve dünyadaki örnekleriyle internette oluşan kamusalılıkların, Jürgen Habermas'ın *burjuva kamusal alanı* kavramsallaştırması çerçevesinde tartışılmasıdır. Bu temel amaç çerçevesinde, çalışmada yanıtları aranan araştırma soruları ise şunlardır:

(1) Türkiye'de ve dünyada internet sayesinde oluşan kamusalılıklar Habermas'ın tanımladığı "burjuva kamusal alan"ına benzemekte midir?

(2) Türkiye'de ve dünyada internet sayesinde oluşan kamusalılıklarda eleştirel ve rasyonel bir tartışma ortamı oluşmakta mıdır?

Çalışmada çözümlene için Türkiye'den *eksisozluk* ve ABD merkezli *quora* seçilmiştir. *eksisozluk*'te tartışmaya açılan "türkiye'nin nato'dan çıkartılması" ve *quora*'da "When will

Türkiye be kicked out of NATO?" konu başlıklarında yer alan yorumlar Basil Bernstein'in *dar kodlar* ve *geniş kodlar* kavramları üzerinden çözümlenmiş ve platformların Habermas'ın burjuva kamusal alan kavramsallaştırmasıyla benzerlikleri ile farklılıkları irdelenmiştir. İncelenen platformlardaki bu konu başlıklarının seçilmesinin nedeni, Türkiye ile NATO ilişkilerinin sürekli olarak güncel kalması ve bu konu başlığında yazılacak yorumların geniş çerçevede bir entelektüel birikim gerektirmesidir.

Literatürde *eksisozluk* ve *quora*'nın kamusal alan kavramıyla ilişkisini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ancak, literatürdeki çalışmalar (Aslantürk & Turgut, 2015; İşleyen, 2019; Samsulhadi vd., 2023; Susar & Narin, 2011; Zıraman, 2018) *eksisozluk*'te/*quora*'da kullanılan söyleme veya sadece platformların ekonomi politik yapısına odaklanmışlardır. Bu çalışmada ise seçilen platformların hem yapısal özellikleri incelenerek kamusal alan olma potansiyelleri değerlendirilmiş hem de gerçekleştirilen tartışmalardaki dilsel kodlar çözümlenerek kamusal alan kavramıyla platformların ilişkisi irdelenmiştir. Ayrıca, incelenen platformlar arasında bir karşılaştırma yapılmış ve internetin yarattığı kamusal alanlar geniş çerçevede yorumlanmıştır.

1. Kamusal Alanın Tarihsel Arka Planı ve Burjuva Kamusal Alanı

Kamusal ve özel alan ayrımı ilk olarak Antik Yunan'da ortaya çıkmıştır. Özgür yurttaşlar agorada, mahkemelerde, savaş oyunlarında ve savaşlarda sitenin sorunlarını tartışırken; özel hayatlarını ise evlerinde mahremiyet içerisinde sürdürmüşlerdir. Özgür yurttaşlar, kamusal alan (polis) içinde sosyal yaşama katılarak şan, şöhret ve ün kazanmaya çalışmışlardır. Özel alandaki yaşam (oikos) ise dışarıya kapalı olarak aile reisinin yönetiminde kölelerin çalışmasını ve kadınların yerine getireceği işlerin düzenlenmesini içermektedir (Timur, 2012, s. 37).

Özgür yurttaşların en önemli görevi; kamusal alanda yönetme, karar verme ve yargılama gibi etkinliklere katılmasıdır. Kamusal alandan ayrılarak özel alanın içinde konumlanan aile ise üremek ve hayatta kalmak gibi temel ihtiyaçların karşılandığı ekonomik bir birim olarak işlev görmektedir. Üreme, hayatta kalma gibi yaşamsal etkinlikler (zoe) özel alana aitken; iyi yaşamın (bios) gerçekleşeceği alan kamusal alandır. Aristoteles'in *politik bir hayvan* olarak tanımladığı insan bir yandan diğer *hayvanlarla* ortak bir yaşama sahipken; özgür yurttaş onlardan farklı olarak iyiyi, doğruyu ve adaletli olanı hedefleyen bir varlık olarak kamusal alanda politika yapmaktadır (Keskin, 1998, ss. 106-107).

Antik Yunan'da kamusal alan, eylemin ve konuşmanın gerçekleştirildiği yerdir. Köleler, barbarlar, yabancılar ve kadınlar bir başka ifadeyle, *konusan hayvanlar* ise özel alana hapis edilmiştir. Kamusal alana çıkma hakkı sadece özgür yurttaşlara aittir. Özgür yurttaşlar, kamusal alanda eşittirler ve kamu işlerine etkin katılım hakkına sahiptirler. İyi yaşam idealine de ancak, kamusal alanda yer alan insanlar erişebilmektedirler (Yılmaz, 2009, ss. 33-35). Özel alan ise eşitsizliğin merkezinde yer alan bir yapıdır. Sadece hane yöneticisi bu eşitsiz alandan ayrılarak siyaset alanına erişebildiği için özgür olarak sayılmaktadır. Hâkimiyet ilişkisindeki eşitsiz durumdan etkilenmeyen, hiyerarşik ilişkinin üstünde olan erkekler özgür olarak kabul edilmektedir. Kamusal alanda eşit bir şekilde tartışma ve yer alma hakkı sadece bu hiyerarşik ilişkiden sıyrılmış özgür olan yurttaşın sahip olduğu bir ayrıcalıktır (Arendt, 1994, ss. 52-53).

Roma döneminde de Antik Yunan'dakine benzer biçimde kamusal alan-özel alan ayrımı devam etmiş ve kamusal alanın özel alan üzerindeki belirleyiciliği sürmüştür. Kamusal, Roma döneminde *res publica* ile ifade edilmiştir. *Res publica*, aile veya arkadaşlık bağlarından farklı olarak toplumla ve kitleyle olan karşılıklı bağları temsil etmektedir (E. Dağtaş, 1999, s. 159). Antik Yunan'daki agoranın yerini Roma'da *forumlar* almıştır. Forumlarda eğitim, ticaret ve halk

sorunları üzerine yürütülen tartışmalar karara bağlanmakta ve halkın onayına sunularak duyurulmaktadır (Odabaş, 2018, s. 2053).

Roma'da Augustus döneminin sona ermesiyle kamusal yaşam resmi bir yükümlülüğe dönüşmeye başlamıştır. Askeri gereklilikler ve aile yaşantısı dışındaki ritüeller görev haline gelmiştir. Kamusal yaşam cansızlaşmış ve Romalıların her geçen gün daha az inanarak katıldıkları bir ritüele dönüşmüştür. Kamusal alanın bu dönüşümü, Romalıları bu ritüelden kaçmayı amaçlayan mistik kişisel arayışlara yöneltmiştir. Bu süreç, Roma'da Hıristiyanlığın yayılmasına ve Hıristiyanlığın kişisel arayışların ötesine geçerek Roma'daki kamusal düzenin yeni ilkesi haline gelmesine neden olmuştur (Sennett, 2013, s. 16).

Roma İmparatorluğu'nun çökmesi ve feodal döneme geçişle birlikte kamusal alan da dönüşmüştür. Özel alan ile kamusal alan ayrımı bu dönemde kaybolmuş ve kamusal alan *temsili* hale gelmiştir. Bu temsiliyet ilişkisi feodal lordların kendilerine bağlı bulunan halkı temsil etmesi değil, bağlı olduğu iktidarı temsil etmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Temsili kamusal alan doğrudan iktidarın somut varlığıyla bağlantılıdır ve iktidarın kendini temsil etmesini içermektedir. Bir başka ifadeyle, "feodal otorite, kutsal iktidarını halk için değil halkın önünde" temsil etmektedir (Habermas, 2004, s. 97).

Feodal dönemin temsili kamusu; işaretler (silahlar, armalar), kılık-kıyafet, jestler ile kullanılan retorik gibi vasıflar ve cisimler aracılığıyla bireylerde somutlaşmaktadır. Erdemler de cisimleştirilebilmeli ve somut bir şekilde kamusal olarak sergilenmelidir. Kilise ayinlerinde, şövalyelik turnuvalarında, barok şölenlerinde ve danslarda iktidar erkinin ve feodal otoritenin kamusal temsili söz konusudur. İktidarın otoritesi, sergileneyeceği bir çevreye ihtiyaç duymaktadır. Feodal dönemde bu çevreyi halk oluşturmaktadır. Etkinlikler, düzenleyicinin yüceliğine ve büyüklük gösterisine hizmet etmektedir (Habermas, 2003, ss. 65-70).

Kralların ve Hıristiyan kilisesinin otoritesi karşısında feodal dönemde değişen ve temsili hale gelen kamusal yaşam Ortaçağ'ın sona ermesiyle dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Kent yaşamının canlanması ve burjuva sınıfının güçlenmesi sosyal değişimlere neden olmuştur. Rönesans (1300-1600) ile Reform (1520-1660) hareketleri ve Aydınlanma dönemiyle (1650-1800) birlikte zihinsel aydınlanmanın da önü açılmıştır (E. Dağtaş, 1999, s. 160).

17. ve 18. yüzyıllardaki gelişmelerle feodal yapı çözülmüş ve kent yaşamı ön plana çıkmıştır. Kent yaşamının gelişmesi monarşinin denetiminden bağımsız sosyal ağların oluşmasına neden olmuştur. Büyük parklar, kahvehaneler, hanlar, salonlar ve tiyatrolar farklı toplumsal sınıflardan insanların ziyaret ettiği yerler haline gelmiştir. Sadece aristokratlar değil, emekçi sınıflar da kent yaşamına katılmıştır. Böylece, büyük kentlerde farklı toplumsal gruplar bir araya gelmiştir (Sennett, 2013, s. 34).

Kent yaşamının canlanmasıyla birlikte fikir gazeteciliği de gelişim göstermiştir. 17. yüzyılda İngiltere'de bir haber endüstrisi oluşmaya başlamıştır. Haber endüstrisi, İngiliz yurttaşlarının politik hayata katılımını kolaylaştırmıştır. Gazeteler, ortak bir politik kültür yaratılmasını ve gündelik yaşam ile politika hakkında bilgilerin sıradan yurttaşla ulaştırılmasını sağlamıştır. Bu enformasyon akışı, sıradan yurttaşların da kamusal alanda politik tartışmalara katılabilesini olanaklı hale getirmiştir (Cangöz, 2015, s. 39). Dolayısıyla, sosyal ve ekonomik değişimlerin yoğun olarak gerçekleştiği ve devlet ile toplumun ayrıştığı bu dönemi; Habermas, *burjuva kamusal alanının* ortaya çıktığı dönem olarak çözümlemiştir (Timur, 2012, s. 63).

Habermas'a göre, 17. yüzyıl sonlarında İngiltere'de kahvehanelerde, 18. yüzyılda Fransa'da salonlarda ve Almanya'daki yemek davetlerinde bir burjuva kamusal alanı oluşmuştur. Burjuva

kamusal alanı, edebi tartışmalar sayesinde ortaya çıkmıştır. Edebi kamu, zamanla rasyonel tartışmaların yürütüldüğü siyasal kamuya dönüşmüştür. Siyasi tartışmaların yürütüldüğü kamusal alanın düşünsel altyapısı basın tarafından beslenmiş ve kamusal alana her sınıftan insanlar imtiyazlarından soyutlanarak katılmıştır. Devlet görevlileri statülerinden, burjuvazi sınıfı servetlerinden ve asiller soyluluklarından soyutlanarak eşit yurttaş olarak kamusal alana dahil olmuştur. Ancak, kamusal alandaki topluluğun en önemli parçası entelektüel burjuvalardır (Habermas, 2003).

Burjuva kamusal alanında insanlar özgürce düşüncelerini paylaşabilmektedir. Ortaya çıkan tartışma ortamında eleştirel ve rasyonel düşünceler üretilmektedir. Burjuva kamusal alanında oluşan kamuoyu, iktidarın üzerinde baskı kurmakta ve oluşan bu kamuoyu parlamentoda alınan kararları etkilemektedir. Basın da kamusal alandaki tartışma ortamının gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca, basın, kamusal alanda oluşan kamuoyunun iktidar tarafından öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır (Habermas, 2020, ss. 136-139).

18. yüzyıldaki fikir basınının yerini 19. ve 20. yüzyıllarda kültür endüstrisinin bir parçası olan ticarileşmiş basın almıştır. Burjuva kamusal alanı bu durumdan etkilenmiş ve “sözde kamusal alan” haline gelmiştir (B. Dağtaş & Dağtaş, 2003, s. 56). Kamusal alanda tikel çıkarlar ön plana çıkmıştır. Rasyonel ve eleştirel tartışmalar son bulmuştur (Habermas, 2003, s. 194). Böylece, siyasal kamu işlevini kaybetmiş ve burjuva kamusal alanı yeniden feodalleşmiştir (Habermas, 2020, s. 141).

Habermas’ın burjuva kamusal alan kavramsallaştırması eleştiriler de almıştır. Nancy Fraser, Habermas’ın tek bir kamusal alan idealinin farklı kültürleri yok saydığını düşünmektedir. Düşünüğe göre, çoklu kamu ise eşitlikçi ve kültürel çeşitliliği fazla olan bir toplum yaratacaktır (Fraser, 2004, ss. 121-122). Fraser’ın bir diğer eleştirisi, Habermas’ın öne sürdüğü her toplumsal sınıftan insanın burjuva kamusal alanına eşit katılım hakkı olduğu tezidir. Düşünür, bu tezin tarihi bir olgu olarak gerçek olmadığını ve plebyen erkeklerin, kadınların ve farklı etnik kökenden insanların burjuva kamusal alanından dışlandığını ifade etmektedir. Irk, cinsiyet ve mülkiyet temeline dayanan bu dışlama tarihsel bir gerçekliktir (Fraser, 2004, s. 113).

Özetle, Habermas tarafından idealize edilen burjuva kamusal alanı eleştirel ve rasyonel tartışmanın yürütüldüğü, belirli tarihsel koşulların sonucu olan, herkesin katılımına açık, kamuoyu oluşturabilen bir alan olarak betimlenmektedir. Günümüzde de internetin yarattığı olanakların genişlemesi kamusal alan üzerine yapılan tartışmaların yeniden canlanmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, bir sonraki başlıkta internetin kamusal bir alan mı yoksa kamusal bir mekân mı olduğu konusunun tartışılması uygun görülmüştür.

2. İnternet Bir Kamusal Alan Mı; Yoksa Kamusal Bir Mekân Mı?

Teknolojik gelişmeler iletişim olanaklarının artmasını sağlamıştır. Özellikle Web 2.0 teknolojisi, interneti farklı bir yapıya dönüştürmüştür. Web 2.0 teknolojisi, internet kullanıcılarının içerik üretmesini olanaklı kılmıştır. Web 2.0 ile oluşan dinamik yapı kullanıcıların ön plana çıkmasını sağlamıştır. Kullanıcılar, ağlar üzerinden paylaşım yapabilmekte ve birçok insanla etkileşim kurabilmektedir. Web 1.0 teknolojisinde pasif olan kullanıcı, Web 2.0 ile içeriklere müdahale ederek üre-tüketici haline gelmektedir (Koçyiğit & Koçyiğit, 2018, s. 23). Özellikle Web 2.0’ın etkileşimsellik ile kullanıcı türevli içeriğin üretimine ve paylaşımına olanak sağlaması; toplumsal paylaşım ağları, bloglar ve sosyal medya araçlarının önem kazanmasına neden olmuştur (Bayraktutan vd., 2012, s. 6). Böylece, kullanıcıların iletişim olanakları artmış ve bilginin uluslararası düzlemde dolaşımı hızlanmıştır.

Web 2.0 teknolojisiyle kullanıcılar aktif hale gelmiş ve kullanıcılar internet platformlarında içerik üretebilmeye başlamıştır. Sosyal medya platformları, bloglar ve video paylaşım siteleri önem kazanmıştır. Bu gelişmeler, internetin yeni bir kamusal alan yaratabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Öte yandan, internetin kamusal alan olma potansiyeline yönelik olumsuz yaklaşımlar da bulunmaktadır. İnternetin potansiyeline yönelik kuşkucu yaklaşan düşünürler, interneti kamusal alan olarak değil, kamusal bir mekân olarak değerlendirmektedirler.

İnternete olumlu yaklaşan düşünürlerden biri Clay Shirky'dir. Shirky, sosyal medyanın, sivil toplumu ve oluşacak kamusal alanları güçlendireceğini savunmaktadır. Düşünür, internetin demokratik rejim değişiklikleri için önemli katkı sağlayabileceğini ifade etmektedir (Shirky, 2011, s. 32). Daha fazla sosyal medya, daha fazla demokrasi demektir. Shirky'e göre, baskıcı diktatörler interneti ve cep telefonlarını denetim altında tutmaya çalışsalar da, bu sansür başarısız olacaktır. İktidarın destekçisi olanlar bile bu sansür uygulamalarından sonra rejim karşıtı eylemlere destek verecektir (Shirky, 2011, ss. 35-38).

İnternete olumlu yaklaşan bir diğer düşünür Zizi Papacharissi'dir. Düşünüre göre, müzakereci demokrasi için gerekli kamusal alan internet teknolojileri sayesinde oluşturulabilir. İnternet platformlarında rasyonel ve eleştirel bir tartışma ortamı oluşturularak, günümüz demokrasilerinin daha iyi işlemesi sağlanabilir. İnternet sayesinde insanlar özel alanlarından içerik üreterek politik katılım sağlayabilmekte ve özel alanlarından daha esnek ve daha özgür olarak düşüncelerini yayabilmektedir. Gelişen teknolojiyle insanlar otonomi ve esneklik kazanmışlardır. Kullanıcılar, sosyal medya platformlarında yaptıkları paylaşımlarla, özel alanlarından dijital aktivizmde bulunabilecektir (Papacharissi, 2010, ss. 20-22). Papacharissi (2010), internetin siyasal kamusal alanla, özel alan arasında bağlantı kurduğunu ve günümüzde özel alanın siyasal kamunun işlevini gördüğünü savunmaktadır.

Renkli Devrimler ve Arap Baharı gibi toplumsal hareketlerde sosyal medya platformlarının kullanılması, devrimlerin sosyal medyanın sağladığı olanaklar sayesinde gerçekleştiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu düşünceye göre, internetin uluslararası bir kamusal alan haline gelmesiyle toplumsal hareketler de güçlenecek ve baskıcı rejimler demokratikleşecektir. Ancak, Arap Baharı gibi toplumsal hareketler, ülkelerin ekonomi politik çelişkilerinin bir sonucudur. İstatistiklere göre, sosyal medya, Arap coğrafyasında olaylar başladıktan sonra etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal medya, iktidara karşı yürütülen mücadelenin sadece bir parçası olmuştur (Babacan vd., 2011, s. 88). Bir başka deyişle, toplumsal hareketlerde internet kamusal alan yaratmamış, sadece iletişimi kolaylaştıran bir araç olarak işlev görmüştür.

Christian Fuchs, *Sosyal Medya Eleştirel Bir Giriş* (2016) isimli çalışmasının "Twitter ve Demokrasi: Yeni Bir Kamusal Alan?" bölümünde Twitter'ın kamusal alan olma potansiyelini çözümlenmiştir. Twitter daha çok eğitimli insanlar tarafından kullanılmakta ve toplumsal sınıflar arasında enformasyon eşitsizliğini azaltmamaktadır. Sıradan insanlar seslerini Twitter'da yeterince duyuramamaktadır. Para, ün ve şöhret sahibi insanlar Twitter'da daha fazla etkileşime sahip olmaktadır. Ayrıca, siyasal içerikler, eğlence içerikleri kadar ilgi görmemektedir. Sosyal medyanın, Arap Baharı ve Occupy Wall Street hareketlerindeki rolü de abartılmakta ve hareketlerin gelişmesinde yüz yüze iletişimin önemi görmezden gelinmektedir. İnternetin sözü edilen toplumsal hareketlere katkıları bulunsa da, bu toplumsal hareketler ekonomi politik ve dini nedenler yüzünden ortaya çıkmıştır (Fuchs, 2016, ss. 262-271).

Fuchs'a göre, Twitter "oldukça homojen bir kanaat iklimine" sahiptir. Siyasi tartışmalara belirli toplumsal sınıflardan insanlar katılmaktadır. Twitter'ın 280 karakter sınırlaması da eleştirel ve rasyonel bir tartışma ortamı oluşmasına zarar vermektedir. Twitter, kamuoyu özgürlüğü, konuşma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü gibi ideal değerleri geliştirme özelliğine sahip değildir. Fuchs'a göre, Twitter bir "sözde kamusal alan ve oluşturulan kamusal alandır" (Fuchs, 2016, ss. 276-278).

Yeni medyada oluşan kamusal alanlara olumsuz olarak yaklaşan bir diğer düşünür ise Evgeny Morozov'dur. Morozov, düzgün işleyen demokratik sistemlerde internetin kamusal alanın oluşmasına pozitif katkılarının olabileceğini kabul etse de, interneti bir kamusal alan olarak değerlendirmemektedir. Geleneksel medyaya sürekli sansür uygulanan otoriter rejimlerde, iktidarlar benzer biçimde yeni iletişim teknolojilerine de sansür uygulayabilirler. Ayrıca, otoriter rejimler interneti; propaganda, dezenformasyon, gözetim ve denetim kaynağı olarak da kullanabilirler. Morozov'a göre, hukuk kurallarının düzgün işlemediği bir ülkede internetin olumlu tüm özellikleri engellenebileceği gibi, internet baskıyı daha da arttırmak için kullanılan bir araç haline gelebilir (Morozov, 2012, s. xiv-xv). Bir başka ifadeyle, internet kendi başına kamusal alan olma özelliğine sahip değildir. İnternet baskıcı iktidarlar tarafından kolayca bir kontrol ve denetim mekanizmasına dönüşebilir.

İnternet ve yeni medya teknolojilerinin iletişim olanaklarına birçok katkı sağladığını söylemek mümkündür. Özellikle yeni medyanın siyasal iletişim ortamını zenginleştirdiği görülebilmektedir. Ancak, günümüzde çevrimdışı gerçekleşen yaşam, çevrimiçi yaşam üzerinde belirleyici konumdadır. Gündelik yaşamdaki demokratikleşme sayesinde çevrimiçi ortamlar da demokratik hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, internet ve yeni medya teknolojilerinin kamusal alan yerine iletişimi kolaylaştıran bir kamusal bir mekân yarattığını söylemek daha doğrudur (Bayraktutan Sütçü, 2007, ss. 92-93). Bir başka deyişle, internet insanların yaşamlarına iletişimi kolaylaştıran yeni bir mekân eklemiştir.

3. Basil Bernstein'in Dar kodlar ve Geniş Kodlar Kavramsallaştırması

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 20. yüzyılın ilk yarısında başlayan toplumsal dilbilim çalışmalarının, 1960'lı yıllarda yeni bir ivme kazanmasını sağlayan bilim insanı Basil Bernstein'dir. İngiliz bir dilbilimci ve sosyolog olan Bernstein'in kuramsallaştırdığı "eksiklik kuramı", toplumsal sınıflar ve bu sınıfların kullandıkları dil arasında bağlantılar olduğu görüşüne dayanmaktadır. Eksiklik kuramı, toplumsal dilbilim çalışmalarının gelişmesinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Güven, 2012, ss. 56-57)

Toplumsal dilbilim, dil olgularıyla toplumsal olguların birbirinden etkilendiğini ve birbirlerini dönüştürdüğünü varsaymaktadır. Bir başka deyişle, toplumsal dilbilim, "bu iki tür olgu arasındaki eşdeğişirliği inceleyen karma bir disiplin" (Vardar vd., 1980, s. 144) olarak tanımlanabilir. Bu disiplinin önemli temsilcilerinden olan Bernstein'in oluşturduğu eksiklik kuramı, sosyal sınıflara özgü olan dil kullanımını araştırmaktadır. Bernstein'e göre, sosyo-ekonomik olarak alt katmanda yer alan bireyler, sosyo-ekonomik olarak orta/üst katmanda yer alan bireylere göre eksik, yetersiz ve sınırlı bir dil kullanmaktadır. Bu anlamda, sosyo-ekonomik olarak alt sınıftaki bireylerin dil kullanımını orta sınıftaki bireylerden ayıran en önemli olgu "eksiklik"tir. Dolayısıyla, eksiklik kuramı, bu sosyal sınıfların dilsel yeteneklerindeki eksikliğini merkeze alarak araştırmalarını temellendirmektedir (İmer, 1987, ss. 215-216).

Bernstein, *Some Sociological Determinants of Perception* (1958) isimli çalışmasında, işçi sınıfında yer alan bireylerin çocuklarının orta sınıfta yer alan bireylerin çocuklarına göre akademik olarak başarısız olmalarında dilsel yetersizliklerinin etkisi olduğunu savunmuştur.

İşçi sınıfında yer alan bireylerin çocukları yüksek zekâya sahip olsalar bile, dilsel yetersizliklerden ötürü eğitim hayatında daha başarısız olmaktadır. Bu başarısızlık, işçi sınıfında yer alan ailelerin çocuklarının okulları erken bırakmalarına veya başarıya ulaşmakta zorlanmalarına neden olmaktadır (Bernstein, 1958, ss. 171-173).

Bernstein, eksiklik kuramının temellerini attığı *A Public Language: Some Sociological Implications of a Linguistic Form* (1959) isimli eserinde, *halk/kamu dili* (public language) ve *kurallı dil* (formal language) ayrımını kavramsallaştırmıştır. Bernstein'e göre, halk/kamu dilinin karakteristik özellikleri şunlardır: (1) Kısa dil bilgisel açıdan yetersiz, zayıf sözdizimsel yapıların yer aldığı, aktif yüklemelerin kullanıldığı ve genellikle tamamlanmamış cümleler, (2) Az sayıdaki bağlacın tekrarlanarak kullanılması (yani, sonra ve çünkü), (3) Kısa emir ve soru cümlelerinin sıklıkla kullanılması, (4) Sıfat ile zarfların sabit ve sınırlı kullanılması, (5) Bireylerle konuşulurken "it" ve "one" zamirlerinin daha az tercih edilmesi, (6) Cümlelerin sempatik döngüler oluşturan örtülü sorular şeklinde yapılandırılması (Yok canım!, Bu doğal, değil mi?, Buna inanamıyorum!), (7) Kesinlik belirten ifadelerin hem neden hem de sonuç olarak kullanılması. Bir başka deyişle, neden ve sonucun kategorik bir ifade üretmek için birleştirilmesi (Sıkı tutun!, Dışarı çıkmıyorsun!, Kes şunu!), (8) Bireylerin bir grup ve deyişi tekrarlayan bir biçimde kullanılması, (9) Sembolizm kullanımının düşük seviyede olması, (10) Bireysel nitelikler ve özelliklerin cümle içerisinde örtük olarak yer alması (Bernstein, 1959, s. 311).

Bernstein'in dil kullanımına yönelik ikinci ayrımı ise kurallı dildir. Bernstein'e göre, kurallı dilin özellikleri şunlardır: (1) Cümleler doğru dilbilgisi ve sözdizimiyle oluşturulur, (2) Vurgular ve mantıksal değişkenler aracılığıyla bir dizi bağlaç ile yan cümleler kullanılarak, kompleks cümle yapıları oluşturulur, (3) Mantıksal ilişkileri, zamansal ve uzamsal yakınlığı betimlemek için edatlar sık kullanılır, (4) Bireylerle konuşulurken "it" ve "one" zamirleri daha sık tercih edilmektedir, (5) Birçok farklı zarf ve sıfat konuşmanın yapısına uygun olarak kullanılır, (6) Bireyler, konuşma dilinde kullandığı cümleler sayesinde kendini açıkça ifade edebilmektedir, (7) Kullanılan dilsel biçim sayesinde oluşturulan sembolizm, mantıksal anlamdan çok duygusal anlatıma destek vermektedir, (8) Dil, deneyimlerin düzgün bir şekilde aktarılması için hiyerarşik ve kompleks bir kavramsal yapıyla kullanılmaktadır (Bernstein, 1959, s. 312).

Bernstein ilk çalışmalarında halk/kamu dili ve kurallı dil olarak getirdiği ayrımı, daha sonraki çalışmalarında dar ve geniş kodlar olarak kavramsallaştırmıştır. Sosyo-ekonomik olarak alt sınıfta yer alan bireylerin kullandığı dili halk/kamu dili olarak adlandırmak yerine dar kodlar olarak sınıflandırmıştır. Sosyo-ekonomik olarak orta-üst sınıfların kullandığı dili ise kurallı dil yerine geniş kodlar kavramıyla tanımlamıştır (İmer, 1987, s. 216). Bernstein, dar kodları gerektiğinde toplumsal sınıfların hepsinin kullanabildiğini ancak, geniş kodları sadece toplumun üst ve orta sınıfında yer alan bireylerin kullandığını belirtmiştir. Bernstein'e göre, geniş kodları kullananlar kompleks ve gelişmiş cümle yapılarını kullanırken; dar kodları kullananlar sınırlı bir dil kullanımı gerçekleştirmektedir (Bernstein, 1964, 1982, 2003).

Dar kodlar ve geniş kodların ayrımları ise şöyle özetlenebilir: (1) Dar kodlar daha basit ve daha az sözcük sayısına sahipken; geniş kodlar daha zengin ve geniş bir söz dağarcığına sahiptir. (2) Dar kodlar daha çok sözel sunuma dayalıdır. Geniş kodlar ise yazılabilir ve konuşulabilir. (3) Dar kodlar tekrara dayalıdır ve göndergesel işlev yerine ilişki amaçlı işlevleri yerine getirir. Geniş kodlar, daha belirsiz ve göndergesel işlevi daha güçlüdür. (4) Dar kodlar toplumsal ilişkileri pekiştirir ve farklılıkları sınırlandırır. Geniş kodlar, kişinin bireyselliğini vurgulayarak, dinleyicilerden farklılığını ön plana çıkarır. (5) Dar kodlar sözsüz iletişime mecburken; geniş kodlar yazın diline daha uygundur ve sözsüz iletişime ihtiyaç duymaz. (6) Dar kodlar, somut olanı, burada ve şimdiyi ifade etmekte başarılıyken; geniş kodlar, soyut olanı, genellemeleri ve

yokluğu betimlemede daha yetkindir. (7) Dar kodlar kültürel deneyime dayanırken; geniş kodlar biçimsel eğitim ve öğretim etkinliklerinin sonucunda kazanılmaktadır (Fiske, 2003, ss. 99-100).

Özetle, Bernstein dilin kullanımının sınıfsal özelliklerine vurgu yapmış ve bireylerin kullandıkları dilin zenginliğinin bireylerin buldukları sosyo-ekonomik sınıfla ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, bu çalışmada, Bernstein'in dar kodlar ve geniş kodlar yaklaşımı, incelenecek olan tartışma konularının niteliğinin ölçülmesinde kullanılmış ve tartışmaya katılan bireylerin toplumsal konumlarıyla herhangi bir bağlantı kurulmamıştır. Çalışmada, kamusal alan kavramı geniş kodlarla özdeşleştirilirken; dar kodlar kamusal mekânda kullanılan dilsel özelliklerle ilişkilendirilmiştir. Çünkü, Bernstein, geniş kodları kullanan bireylerin daha iyi bir sosyo-ekonomik çevreye, eğitim hayatına, yazma ve anlama beceresine sahip olduğunu savunmaktadır. Bireyler tarafından kullanılan dilsel kodlar bireylerin düşünme biçimlerini ve düşüncelerinin özgünlüğünü etkilemektedir. Bir başka ifadeyle, kullanılan dilsel kodlar bireylerin kurdukları iletişimin niteliğinin göstergesi olmaktadır. Bu anlamda, çalışma, rasyonel ve nitelikli tartışma yürüten bireylerin geniş kodları kullanarak kendilerini ifade ettiğini varsaymaktadır. Dolayısıyla, kamusal alanın bir gerekliliği olan rasyonel ve nitelikli bir tartışmada dar kodlar yerine geniş kodlar kullanılmaktadır. Kamusal alanın en önemli özelliği olarak düşünülen zengin ve nitelikli dil içeriği seçilen konular özelinde bu yaklaşımla çözümlenmiştir.

4. Yöntem

Bu çalışmada, *nitel araştırma yöntemi* benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemi, araştırmacıların ön planda olduğu bir yaklaşımdır. Araştırmacı, verileri toplamayla başlayan süreçte hem verileri analiz etmekte hem de elde ettiği verileri çalışmasının dayandığı kuramsal çerçeve içinde yorumlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi, toplumsal gerçekliğin nasıl inşa edildiğine ve anlamın nasıl oluşturulduğuna odaklanmaktadır. Sosyal gerçekliğin ve anlamın hangi etkileşimler sonucu oluştuğu yorumlanmakta ve analiz edilmektedir (Neuman, 2006, ss. 21-23). Bu çalışmanın temel amacı olan *eksisozluk* ve *quora* platformlarının kamusal alan mı yoksa kamusal mekân mı olduğunun sorgulanması için bu platformların yapısal özellikleri irdelenmeli, bu platformlardaki tartışmalar yorumlanmalı ve bu platformlardaki sosyal gerçeklik incelenmelidir. Bu anlamda, çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, veri analiz tekniği olarak *doküman analizi* ve *metin analizi* tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi tekniği, araştırmacının problemine uygun olarak her türlü yazılı ve görsel materyalin incelendiği bir veri analiz tekniğidir. Araştırmacı, incelenen olguya yönelik kapsamlı ve nitelikli bir çözümleme yapmak için kayıtlar, raporlar, resmi dokümanlar, videolar, ses kayıtları, kitap, dergi, gazete vb. dokümanları analiz için kullanabilmektedir. Doküman analizi tekniği sayesinde, araştırmacı çeşitli kaynaklardan bilgi toplamakta ve farklı bakış açıları ile farklı yaklaşımları sentezleyerek gerçekliğin daha nitelikli bir analizine ulaşabilmektedir (Baş & Akturan, 2008, ss. 117-118). Metin analizi ise yazılı, sözlü veya görsel bir metni anlamlandırmak ve yorumlamak için kullanılan bir tekniktir. Metin analiziyle, kategoriler, kodlar ve göstergelerde bulunan anlamlar çözümlenmekte ve metinler derinlemesine incelenmektedir. Böylece, metinlerde bulunan yapı, içerik ve anlam ortaya çıkarılmaktadır (Odacıoğlu, 2008, ss. 58-59). Bu çalışmada, araştırmacının problemine uygun olarak farklı materyallerin çözümlenmesi ve metinlerin derinlemesine analiz edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda, çalışmada doküman analizi ve metin analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Çalışmada incelecek platform ve bu platformlardaki tartışma konularının belirlenmesinde *amaçlı örnekleme* tekniğinden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniğinde araştırmacı, çalışmanın problemine uygun olarak örnekleri kendi yargısıyla seçmektedir. Amaçlı örnekleme tekniği, incelenen olguların daha derinlemesine araştırılmasını olanaklı kılmaktadır (Coşkun vd., 2015, ss. 142-143). Bu anlamda, çalışmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak, Türkiye'deki yeni medya araçlarını temsilen *eksisozluk*, uluslararası yeni medya araçlarını temsilen *quora* seçilmiştir.

Çalışmada, *eksisozluk* ve *quora*'da oluşan kamusal alanlarda eleştirel ve rasyonel bir tartışma ortamı yürütülüp yürütülmediğinin sorgulanması için "türkiye'nin nato'dan çıkartılması" ve *quora*'da "When will Türkiye be kicked out of NATO?" konu başlıkları analiz edilmiştir. Bu konu başlıklarının seçilmesinin nedeni, Türkiye ile NATO ilişkilerinin güncel bir konu olması ve bu konu hakkındaki tartışmaların ekonomik, politik, sosyal birçok değişken çerçevesinde yorumlanmaya açık olmasıdır.

Çalışmanın bulgular ve tartışma bölümünün ilk alt başlığında *eksisozluk* ve *quora* platformlarının yapısal özellikleri değerlendirilmiştir. Bu alt başlıkta, seçilen platformların yapısal özellikleri tanımlanmış ve "kamusal alan" kavramı tartışmaları çerçevesinde çözümlenmiştir. Bulgular ve tartışma bölümünün ikinci alt başlığında ise, seçilen platformlarda eleştirel ve rasyonel bir tartışma ortamı olup olmadığını çözümlemek için Bernstein'in "dar kodlar" ve "geniş kodlar" kavramlarından yararlanılmıştır. Çalışmada, seçilen konu başlıklarındaki dar kodlar ve geniş kodları saptamak için Bernstein'in kavramsallaştırması temel alınarak Fatih Doğru ve Ferdi Bozkurt (Doğru & Bozkurt, 2021) tarafından oluşturulan tablo (Ek-1) kullanılmıştır. Ancak, Doğru ve Bozkurt'un (2021) tablosu, bu çalışmanın sorunsalına uygun olarak yeniden yorumlanarak düzenlenmiştir (Ek-1).

Bulgular ve tartışma bölümünün ikinci alt başlığında, *eksisozluk*'teki "türkiye'nin nato'dan çıkartılması" ve *quora*'daki "When will Türkiye be kicked out of NATO?" konularındaki girdiler (entry) "söz dizimi", "söz varlığı", "edimbilimsel özellikler" ve "diğer dil kullanım özellikleri" olmak üzere dört farklı tematik başlık altında sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada incelenen girdi sayısı zaman ve emek kısıtlılığı açısından on beş ile sınırlandırılmıştır. Seçilen konu başlıkları, çalışmanın çözümlenme bölümünün yazılmaya başlandığı tarihte (6.11.2023) taranmış ve bu tarihten itibaren yazılmış güncel on beş girdi incelemek için seçilmiştir. Geniş kodlar, daha nitelikli, kompleks, betimleyici, mantıklı, eğitim ve öğretim etkinliklerinin sonucunda elde edilen sözcük ve cümle kalıplarına sahip olduğu için kamusal alanın varlığına işaret etmektedir. Dar kodlar ise kısa, basit, kısıtlı ve tekrar içeren sözcük ve cümle kalıplarını içerdiğinden kamusal mekân kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Kaldı ki, kamusal mekân kavramı, insanlar tarafından serbestçe ulaşılabilen ve kullanabilen herhangi bir uzamı açıklamak için kullanılan bir kavramdır (Vural & Yücel, 2010, s. 98). Kamusal mekân, insanlara sadece iletişim için bir mekânsallık yaratırken; kamusal alan demokratik ve rasyonel/nitelikli bir tartışma ortamının oluştuğu bir uzamı ifade etmektedir (Bayraktutan Sütçü, 2007, s. 80).

5. Bulgular ve Yorumu

Çalışmanın bulgular ve tartışma bölümünün ilk alt başlığında, *eksisozluk* ve *quora* platformlarının yapısal özellikleri paylaşılmış ve Habermas'ın kamusal alan kavramı çerçevesinde yorumlanmıştır. Bu bölümün ikinci alt başlığında ise, *eksisozluk* ve *quora*'daki girdiler Bernstein'in geniş kod ve dar kod yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Çalışmada seçilen platformlardaki, "türkiye'nin nato'dan çıkartılması" ve "When will Türkiye be kicked out of NATO?" konu başlıklarında en son yazılmış on beş girdi incelenmiştir. Girdilerin dar ve geniş

kod olarak sınıflandırılmasında Bernstein'ın (1959) tanımları ile Doğru ve Bozkurt'un (2021) yaptıkları *Sosyoekonomik Katmanlarda Dil Kullanımı* isimli çalışmasının sonuçları referans alınmıştır.

5.1. Quora ve Ekşi Sözlük Platformlarının Yapısal Özelliklerinin Kamusal Alan Kavramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Quora, 2009 yılında kurulan ve 2010 yılında kullanıcılara açık hale gelen bir soru-cevap platformudur. Platform, 2013 yılı sonrası kullanıcılarına blog yazma olanağı da tanımıştır. Facebook'un eski çalışanları tarafından kurulan platform 2016 yılına kadar reklam almadan etkinliklerini sürdürmüştü ancak, 2016 yılından sonra reklam almaya başlamıştır. Platform, üyelik için herhangi bir şart aramamakta ve isteyen herkes platforma üye olabilmektedir. Üyeler isterlerse fotoğraf ve meslek gibi bilgilerini paylaşabilmekte veya sadece isimleriyle üye olabilmektedir (Vox, 2023).

Quora'da sorular belirli etiketler ve temalar çerçevesinde sınıflandırılmakta ve konu başlıkları beğenilerle (upvote) daha popüler hale gelebilmektedir. Sorular ve cevaplar farklı dillerde yazılabilmektedir. *Quora* yirmi dört farklı dilde etkinlik göstermekte ve her farklı dili içeren platform için farklı tartışma konuları, sorular ve cevapları bulunmaktadır. Platformda en fazla kullanılan dil İngilizce olmakla birlikte her dile özgü farklı bir konu genişliği bulunmaktadır (Quora Blog, 2023). *Quora*, sorulara cevap veren alanında uzman kişiler de dahil olmak üzere birçok farklı sınıf ve konumdaki insanın karşılıklı etkileşime geçtiği bir alandır. Hillary Clinton, Barack Obama, Jimmy Wales gibi tanınan ve alanında uzman isimler de *quora*'da belirli sorulara yanıt vermiş ve buradaki tartışma ortamına katkı sağlamıştır.

Quora tartışma ortamına katkıda bulunan, platforma değer katan, sorular ve cevaplar yazarak öne çıkan kişilerle iletişime geçerek "Quora Partner" programına almakta ve bu kullanıcılara ödeme yapmaktadır. Program, 2022 yılında İngilizce yayınların olduğu *quora* platformunda iptal edilse de, diğer dillerde hâlâ devam etmektedir. Bu programa, görüntülenmesi fazla olan kişiler ve nitelikli katkı yaptığı düşünülen kişiler alınmaktadır (Quora Partners, 2023). Ayrıca, platformun 2018'de başlattığı program olan "Quora Space" sayesinde kullanıcılar kendilerine bir alan oluşturarak ürettikleri içeriklerle para kazanabilmektedir. Benzer biçimde kazandıkları ücretler sağladıkları etkileşim üzerinden belirlenmektedir (Quora Blog, 2024).

Quora 300 milyondan fazla aktif kullanıcıya sahiptir ve kullanıcılarının büyük çoğunluğu 25-34 yaşları arasındadır. *Quora* (İngilizce versiyonu) dünyanın en çok ziyaret edilen 17. sosyal medya platformudur. *Quora*'da 2023 yılında en çok tartışma yapılan konu alanları sırasıyla teknoloji, filmler, sağlık, yemek, bilim, müzik, kitaplar, seyahat, spor, moda/yaşam tarzı ve politika olmuştur (Shewale, 2023). Platformun temel gelir kaynağını reklamlar oluşturmakta ve platform 2022 yılında 20 milyon dolar gelir elde etmiştir. Günümüzde *quora*, yaklaşık 2 milyar dolarlık bir piyasa değerine sahiptir (Elad, 2023).

Eksisozluk 1999 yılında Sedat Kapanoğlu tarafından kurulmuştur. Platform, çeşitli konu başlıkları hakkında yorum yapılabildiği ve kullanıcıların birbirleriyle mesajlaşabildiği bir internet platformudur. *Eksisozluk*'e üye olmak ücretsizdir ancak, üye olmadan önce yazarlar "çaylak" olarak sisteme kayıt edilmekte ve kullanıcıların çaylakken yazdıkları on girdi değerlendirilmekte ve kullanıcılar belirli bir bekleme süreci sonunda üye olabilmektedir.

Eksisozluk, "gündem" başlığında anlık olarak en çok yorum yazılan konu başlıklarını listelemektedir. Platformda, "spor", "siyaset" gibi temalarda açılan konu başlıkları için bölümler bulunmaktadır. Platformdaki her girdi "şükela" veya "çok kötü" butonuyla

oylanabilmekte ve girdilere puan verilebilmektedir. Platformun “debe” bölümünde, bir gün öncesinin kullanıcılar tarafından en çok beğenilen girdileri yer almaktadır. Platformun temel gelir kaynağını ise internet reklamları oluşturmaktadır. *eksisozluk* üyelere yazdıkları girdiler için herhangi bir ücret ödememektedir. Ayrıca, *eksisozluk* bir yan kuruluşu olan “eksiseyler” platformunda, “debe”ye girmiş girdileri görsellerle düzenleyerek paylaşmaktadır.

2022 yılı verilerine göre, *eksisozluk* 363 milyon farklı kişi tarafından ziyaret edilmiş ve platform 8.1 milyar sayfa görüntülenmesi elde etmiştir. Platformun ziyaretçileri ortalama beş sayfayı görüntülemiştir. 2022 yılında en çok görüntülenen on konu başlığı sırasıyla “gündem”, “survivor 2022 all-star”, “13 kasım 2022 istiklal caddesi patlaması”, “rusya ukrayna savaşı”, “terra luna”, “erşan kureri”, “bitcoin”, “18 aralık 2022 arjantin fransa maçı”, “ümit özdağ'ın içişleri bakanlığı'na gitmesi” ve “masterchef türkiye” olmuştur. 2022 yılında en çok girdi yazılan on başlık ise sırasıyla “anın fotoğrafı”, “eksi itiraf”, “survivor 2022 all-star”, “rusya ukrayna savaşı”, “şu anda çalan şarkı”, “sözlük yazarlarının çektiği fotoğraflar”, “gibi (dizi)”, “bu saatte hâlâ uyumama sebebi”, “geceye bir şarkı bırak” ve “bitcoin” olmuştur (Ekşi Sözlük, 2023).

2023 Kasım ayı verilerine göre, “eksisozluk.com” Türkiye'nin en çok ziyaret edilen on ikinci sitesidir. Platformun yıllık kazancı yaklaşık 5 milyon dolardır. *Ekşisozluk* yaklaşık 50 çalışana sahiptir ve platform yazarlarına herhangi bir ücret ödememektedir (Similarweb, 2023). Bu anlamda, platform küçük bir maliyetle işleyişini sürdürmektedir. Ayrıca, platform, “eksiseyler” platformundan da *eksisozluk* yazarlarının girdileri sayesinde reklam geliri elde etmekte ve bu girdiler için ücret ödememektedir.

5.1.1. Tartışma

Ekşisozluk ve *quora* platformlarının temel gelir kaynağını reklamlar oluşturmaktadır. Platformların yapısının korunması ve geliştirilmesi için ekonomik olarak kazanç elde etmesi gerekmektedir. Ancak, *ekşisozluk*'ün yıllık geliri 5 milyon dolara kadar çıkmakta ve *quora*'nın 2022 yılı geliri ise 20 milyon dolara ulaşmaktadır. Her iki platform bilgi verme ve tartışma ortamı yaratma amacı gütsede, aslında kapitalist birer işletmedir. Bu durum, reklamverenlere yönelik çıkar çatışmalarına neden olabilmekte ve bazı konuların ekonomik nedenlerle konuşulmasına engel olabilmektedir. Bu durum, kamusal alanın özgür bir tartışma ortamı olması özelliğiyle çelişmektedir.

Ekşisozluk ve *quora* platformlarına isteyen herkes üye olabilmektedir. *Ekşisozluk*, çaylaklık uygulaması sırasında yazılan girdilerin yöneticiler tarafından değerlendirilmesiyle, yazarlarının niteliğini yükseltmeye çalışmaktadır. Ancak, kullanıcılar çaylakken yazdıkları ilk on girdiye dikkat ederken; yazar olduklarında istediklerini yazmaktadır. Bu uygulama, hem *ekşisozluk*'ün niteliğine önemli bir katkı yapmazken hem de üye olmak isteyenlerin platformda yazı yazmasını engellemektedir. Ayrıca, *ekşisozluk*'ün beğeni sistemi kullanıcıların “şükela” almak için özellikle mizah unsuru içeren girdiler yazmasına neden olmakta ve nitelikli bir tartışma ortamı yaratılmasını sınırlandırmaktadır. Mizah amaçlı yazılan girdiler, konu başlıklarını bilgi almak için ziyaret eden kişilere engel oluşturmaktadır.

Quora platformuna isteyen herkes gerçek ismini kullanarak üye olabilmekte ve İngilizce yazma yeterliğine sahip olan herkes girdi yazabilmektedir. *Ekşisozluk*'e benzer biçimde *quora* platformunda da girdileri “beğenme” ve “beğenmeme” seçenekleri yer almaktadır. Bu durum, kullanıcıların sadece popüler olmak için yorum yapmasına neden olmaktadır. Her iki platformda da kullanıcılar ilgi çekebilmek için yanlış bilgiler de paylaşabilmektedir. Bu platformlar, kapitalist birer işletme oldukları ve etkileşim üzerinden gelir elde ettikleri için bu

tarz sorunlara sınırlı müdahalede bulunmaktadır. Bu etkenler, platformların kamusal alan gibi rasyonel ve nitelikli konuşmaların olduğu bir yerden çok bir kamusal mekân gibi işlev görmesine neden olmaktadır.

Eksisozluk yazarlarına herhangi bir ücret ödememekte ve “debe”ye girmiş girdileri kendilerine bağlı olan “eksiseyler” platformunda da kullanmaktadır. *Quora* (İngilizce) ise 2022 yılına kadar partner olarak kabul ettiği yazarlara belirli bir ücret ödemiş ancak, platformun açıklamasına göre, “*quora* (İngilizce) yeteri kadar popüler olduğu için” bu uygulamayı bırakmıştır. Bu durum aslında, *quora*’nın kullanıcılarına bir ödül olarak sunduğu ücret sistemini tamamen daha fazla ziyaret sayısı almak için kullandığını kanıtlamaktadır. Her iki platform da dijital emek sömürsünde bulunmakta ve elde edilen geliri kullanıcılarıyla paylaşmamaktadır. Belirli düzenlemeler çerçevesinde elde edilen kazanç, beğeniler üzerinden değil gerçekten nitelikli, doğru ve yaratıcı yorum yapan kullanıcılarla paylaşılsa, bu iki platform da daha kaliteli tartışmaların yürütüldüğü bir ortam haline gelebilirdi. Platformların bu yapısal özellikleri girdilerin sadece beğeni üzerinden değerlendirilmesini öne çıkarmakta ve kullanıcıların nitelikli yazmak için daha fazla motivasyon elde etmesine engel olmaktadır. Bu ücret politikaları, bu platformların, kamusal alan olma gibi bir amaçlarının olmadığını göstermektedir. Bu platformlar, kapitalist pazar mekanizmasına uygun hareket etmekte ve kâr elde edebilmek için kullanıcılarına sadece bir mekân sağlamaktadır.

Platformlarda hangi konu başlıklarının öne çıkacağına algoritmalar karar vermektedir. Bu durum, platformlarda daha çok etkileşim sağlayan magazin ve gündelik konu başlıklarının ve yorumların ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca, bazı durumlarda platformların yöneticileri siyasi ve ekonomik kaygılarla konu başlıklarını sansürlenebilmektedir. Algoritmaların belirlediği bir yapıda etkileşim odaklı yorumlar daha çok görüntülenme elde etmekte ve farklı muhalif fikirler sansürlenebilmektedir. Kamusal alanda farklı fikirlerin ve derinlikli düşüncelerin sansürsüz bir şekilde paylaşılması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu değişkenler seçilen sosyal medya platformlarının kamusal alan olmasını engellemektedir.

Her iki platform da her yıl yüksek ziyaretçi sayılarına ulaşmaktadır. Ancak, platformlardaki en popüler konu başlıkları ve temalar incelendiğinde; bu platformlarda bilgi yoğun tartışmalardan çok magazin ve gündemle ilgili konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca, her iki platformun da kamuoyu oluşturma gücü çok sınırlıdır. Bu platformlar, sadece belirli konularda dikkat yaratma ve bu konular hakkında sınırlı/doğrulanmamış bilgiye ulaşmaya katkı sağlamaktadır. Bu durum, bu platformların kamusal alan olarak sınıflandırılmasını olanaksız hale getirmektedir.

Özetle, çalışmada seçilen platformların yapısal özelliklerinin kamusal alandan çok kamusal mekâna benzediği saptanmıştır. Kapitalist sistemin etkileri ve platform yöneticilerinin politikaları, bu platformların kamusal alana dönüşmesini engellemektedir. Bu platformların yapısal özellikleri irdelendiğinde birer kamusal mekân oldukları ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, Habermas’ın tanımladığı kamusal alanın bir diğer özelliği bu alanda yürütülen tartışmanın rasyonel ve nitelikli olmasıdır. Bu anlamda, bir sonraki alt başlıkta bu platformlardaki tartışma ortamının niteliği seçilen örnekler çerçevesinde tartışılmıştır.

5.2. “Türkiye'nin NATO'dan Çıkartılması” ve “When will Türkiye be kicked out of NATO?” Konu Başlıklarındaki Girdilerin Değerlendirilmesi

Bu alt başlıkta, *eksisozluk* ve *quora* platformlarındaki konu başlıkları Bernstein'ın “dar kod” ve “geniş kod” kavramları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu anlamda, konu başlıklarındaki girdiler “Söz dizimi”, “Söz varlığı”, “Edimbilimsel özellikler” ve “Diğer dil kullanım özellikleri” olmak üzere dört farklı tematik başlık altında sınıflandırılmış ve inceleme sonuçları tablolaştırılmıştır. Bu dört farklı tematik başlıkta yer alan ölçütlerin oluşturulmasında Bernstein (1959) ve Doğru ve Bozkurt'un (2021) çalışmaları referans alınmıştır. Tabloların yorum ve analizi ise *tartışma* alt başlığında gerçekleştirilmiştir.

5.2.1. Söz Dizimi

Bu tematik başlıkta, girdilerin cümle uzunluğu, cümle yapısı, edilgen çatılı eylem kullanımı, eylemin türüne ve yerine göre cümleler ile edat kullanımının özellikleri incelenmiştir. *Eksisozluk* ve *quora* platformundaki en güncel on beş girdi her kategori için farklı ölçütler üzerinden değerlendirilmiştir (bkz. Ek-1). Çözümlemenin bulguları Tablo 1'de paylaşılmış ve *tartışma* bölümünde yorumlanmıştır. “Cümle uzunluğu”, “cümle yapısı”, “edilgen çatılı eylem kullanımı”, “eylemin türüne göre cümleler”, “eylemin yerine göre cümleler” ve “edat kullanımı” ölçütleri çerçevesinde incelenen girdilerin geniş/dar kod şeklinde sınıflandırılabilmesi için Doğru ve Bozkurt'un (2021) çalışmalarında saptadıkları yüzdellik dilimler kullanılmıştır.

Tablo 1. Söz dizimi geniş/dar kod bulguları

ÖLÇÜT	Geniş Kod		Dar Kod	
	Eksisozluk	Quora	Eksisozluk	Quora
Cümle uzunluğu	11	13	4	2
Cümle yapısı	7	5	8	10
Edilgen çatılı eylem kullanımı	0	1	15	14
Eylemin türüne göre cümleler	7	7	8	8
Eylemin yerine göre cümleler	3	7	12	8
Edat kullanımı	6	1	9	14

“Cümle uzunluğu” kategorisinde, eğer incelenen girdilerdeki cümleler altı kelimedenden fazla ve bu altı kelimedenden fazla olan cümleler toplam cümle sayısının %40'ından fazlaysa geniş kod olarak sınıflandırılmıştır. “Cümle yapısı” kategorisinde ise incelenen girdilerdeki cümlelerin %40'ından fazlası kompleks/karmaşık cümleyse girdi geniş kod olarak kodlanmıştır. “Edilgen çatılı eylem kullanımı” kategorisinde, edilgen çatılı eylemler girdilerdeki eylemlerin toplam sayısının %38'inden fazlaysa geniş kod olarak tabloda yer verilmiştir.

“Eylemin türüne göre cümleler” kategorisinde, eylem cümleleri toplam cümle sayısının %39'dan fazlaysa dar kod olarak sınıflandırılmıştır. “Eylemin yerine göre cümleler” kategorisinde, devrik cümle sayısı toplam cümle sayısının %1'inden fazlaysa dar kod olarak sınıflandırılmıştır. “Edat kullanımı” kategorisinde, edat kullanım oranı toplam sözcük sayısının %2,5'inden azsa dar kod olarak tabloda yer verilmiştir.

5.2.2. Söz Varlığı

Bu tematik başlıkta, girdilerin; bağlaç kullanımı, zamir kullanımı, ünlem kullanımı ve kısaltma kullanımı değerlendirilmiştir. *Eksisozluk* ve *quora* platformundaki on beş girdi her kategori için farklı ölçütler (Ek-1) üzerinden analiz edilmiştir. Elden edilen bulgular, Tablo 2’de görselleştirilmiş ve tablonun yorumları ile analizine ise *tartışma* bölümünde yer verilmiştir. "Bağlaç kullanımı", "zamir kullanımı", "ünlem kullanımı" ve "kısaltma kullanımı" ölçütleri çerçevesinde incelenen girdilerin geniş/dar kod şeklinde sınıflandırılabilmesi için Doğru ve Bozkurt’un (2021) çalışmalarında saptadıkları yüzdeler kullanılmıştır.

Tablo 2. Söz varlığı geniş/dar kod bulguları

Ölçüt	Geniş Kod		Dar Kod	
	Eksisozluk	Quora	Eksisozluk	Quora
Bağlaç kullanımı	11	14	4	1
Zamir kullanımı	1	2	14	13
Ünlem kullanımı	14	15	1	0
Kısaltma kullanımı	4	7	11	8

“Bağlaç kullanımı” kategorisinde, girdilerde bağlaç sayısı toplam sözcük sayısının %3’ünden azsa dar kod olarak sınıflandırılmıştır. “Zamir kullanımı” kategorisinde, girdilerde belirsizlik zamiri sayısı girdinin toplam sözcük sayısının %0,5’inden azsa dar kod olarak belirtilmiştir.

“Ünlem kullanımı” kategorisinde, incelenen girdilerde bir veya birden fazla ünlem kullanımı varsa dar kod olarak sınıflandırılmıştır. “Kısaltma kullanımı” kategorisinde, girdilerde birden fazla kısaltma kullanıldıysa dar kod olarak tabloda kodlanmıştır. Ancak, girdilerde kısaltmanın açılımı kısaltmanın ilk kullanımında açıklandıysa diğer kullanımlar kısaltma olarak kabul edilmemiştir.

5.2.3. Edimbilimsel Özellikler

Bu tematik başlıkta, girdilerdeki; soru kullanımı ve kaba/argo ifadelerin kullanımı incelenmiştir. *Eksisozluk* ve *quora* platformundaki on beş girdi her kategori için farklı ölçütler (Ek-1) üzerinden analiz edilmiştir. Girdilerin edimbilimsel özelliklerinin bulguları Tablo 3’de gösterilmiş ve *tartışma* bölümünde bu veriler yorumlanmıştır. “Soru kullanımı” ve “kaba/argo ifadelerin kullanımı” ölçütleri çerçevesinde incelenen girdilerin geniş/dar kod şeklinde sınıflandırılabilmesi için Doğru ve Bozkurt’un (2021) çalışmalarında saptadıkları yüzdeler kullanılmıştır.

Tablo 3. Edimbilimsel özellikler geniş/dar kod bulguları

Ölçüt	Geniş Kod		Dar Kod	
	Eksisozluk	Quora	Eksisozluk	Quora
Soru kullanımı	13	13	2	2
Kaba/argo ifadelerin kullanımı	7	13	8	2

“Soru kullanımı” kategorisinde, girdilerde bir soru cümlesi yer alıyorsa tabloda dar kod olarak yer verilmiştir. “Kaba/argo ifadelerin kullanımı” kategorisinde ise, girdilerde bir kaba/argo ifade yer alıyorsa dar kod olarak sınıflandırılmıştır.

5.2.4. Diğer Dil Kullanım Özellikleri

Bu tematik başlıkta, girdilerdeki yazım ve noktalama yanlışları incelenmiştir. *Eksisozluk* ve *quora* platformundaki on beş girdi her kategori için farklı ölçütler (Ek-1) üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen verilere, Tablo 4’de yer verilmiş ve bulgular *tartışma* bölümünde yorumlanmıştır. "Yazım yanlışları" ve "noktalama yanlışları" ölçütleri çerçevesinde incelenen girdilerin geniş/dar kod şeklinde sınıflandırılabilmesi için Doğru ve Bozkurt’un (2021) çalışmalarında saptadıkları yüzdeler kullanılmıştır.

Tablo 4. Diğer dil kullanım özellikleri geniş/dar kod bulguları

Ölçüt	Geniş Kod		Dar Kod	
	Eksisozluk	Quora	Eksisozluk	Quora
Yazım yanlışları	7	7	8	8
Noktalama yanlışları	6	14	9	1

“Yazım yanlışları” kategorisinde, incelenen girdilerde yazım yanlışları toplam sözcük sayısının %4’ünden fazlaysa dar kod olarak sınıflandırılmıştır. “Noktalama yanlışları” kategorisinde ise, incelenen girdilerde noktalama yanlış sayısı toplam sözcük sayısının %15’inden fazlaysa tabloda dar kod olarak belirtilmiştir.

5.2.5. Tartışma

Söz dizimi tematik başlığında, *eksisozluk* ve *quora* platformlarındaki girdilerin cümle uzunluğu, cümle yapısı, edilgen çatılı eylem kullanımı, eylem türüne ve yerine göre cümleler ve edat kullanımı incelenmiştir. Her iki platformda da incelenen girdiler içinde sadece “cümle uzunluğu” kategorisinde geniş kodlu girdiler kullanılmıştır. Diğer kategorilerde ise, tüm girdiler dar kodlu olarak sınıflandırılmıştır. Bu tema altındaki girdilerin %16,66’sı geniş kodken, 83,34’ü dar koddur.

Her iki platformun geniş/dar kod sonuçları *söz dizimi* alanında aynı çıkmıştır. Konu başlıklarındaki girdilerde, devrik cümlelerin yoğunlukta olduğu saptanmıştır. Girdilerde görece uzun cümleler kullanılmış ancak, cümleler basit cümle yapısıyla kurulmuştur. Girdilerde, edat kullanımının seyrek olduğu saptanmıştır. Bu tematik başlık özelinde ulaşılan bulgular, *eksisozluk* ve *quora* platformlarının kamusal alan olmak için yeterli nitelikte tartışma ortamına sahip olmadığını göstermektedir.

İncelenen platformların *söz varlığı* alanında geniş/dar kod sonuçları aynı dağılıma sahiptir. *Quora* platformundaki girdiler bu alanda *eksisozluk*’te yazılmış girdilere göre daha fazla geniş kod kullanılarak yazılmıştır. Örneğin, “kısaltma kullanımı” kategorisinde *quora* platformu yedi geniş kodlu girdiye sahipken; *eksisozluk* sadece dört geniş kodlu girdiye sahiptir. Ancak, “kısaltma kullanımı” kategorisinde, *quora* platformundaki girdilerin %46,66’sı geniş kodludur ve bu kategoride *quora* da nitelikli dil kullanımı şartını sağlayamamıştır. Dolayısıyla, *quora*’da görece daha kurallı bir dil kullanılsa da, bu dilin nitelikli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu tematik başlık özelindeki analizlerin, her iki platformun da kamusal mekân olarak sınıflandırmanın daha doğru olacağını kanıtlamaktadır.

Edimbilimsel özellikler başlığında, *eksisozluk* ve *quora* platformlarındaki girdilerdeki soru ve kaba/argo ifadelerin kullanımı incelenmiştir. *Eksisozluk* platformundaki girdilerin %50’si geniş kodken; *quora* platformlarındaki girdilerin %100’ü geniş kodla yazılmıştır. *Eksisozluk*

platformunda kaba/argo ifadelerin yanında birçok küfürlü ifade de yer almaktadır. NATO ile Türkiye ilişkilerinin değerlendirildiği bilginin yoğun kullanılması gereken bir konu başlığında bile *eksisozluk* platformunda küfürlü girdilerin yer alması platformun kamusal alan kavramına ne kadar uzak olduğunu kanıtlamaktadır. *Quora* platformunun ise sadece *edimbilimsel özellikler* kategorisinde kamusal alanın gereklerini karşıladığını söyleyebilmek mümkündür.

Diğer dil kullanım özellikleri başlığında, *eksisozluk* ve *quora* platformlarındaki girdilerin yazım ve noktalama yanlışlarının kullanımı incelenmiştir. *Ekisozluk*'teki girdilerin hepsi dar kodken; *quora*'daki girdilerin %50'si dar, %50'si geniş koddur. *Quora diğer dil kullanım özellikleri* alanında her ne kadar daha fazla geniş koda sahip olsa da bu veriler *quora*'yı kamusal alan olarak sınıflandırmak için yeterli değildir. *Ekisozluk*'teki girdilerde ise çok fazla yazım ve noktalama yanlış yapılmıştır. Kamusal alan olarak değerlendirilebilecek bir platformda bu kadar basit yanlışlar yapılabilmesi olanaklı değildir. Bu anlamda, her iki platformun da bu kategori özelinde kamusal alan özelliklerini taşımadıkları saptanmıştır. Her iki platformdaki girdiler temel dilbilim kurallarına uymamaktadır.

Özetle, her iki platformun da kamusal alan olarak tanımlanmak için yeterli nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. *Ekisozluk*'teki girdiler on dört kategoriden sadece dördünde (%28,57) geniş kodken; *quora*'daki girdilerin on dört kategoriden altısı (%42,85) geniş koddur. Bu veriler çerçevesinde, *quora* platformundaki konu başlığındaki tartışma ortamının *eksisozluk*'e göre daha nitelikli olduğu saptanmıştır. Ancak, her iki platformda da girdilerdeki geniş kod sayısı %50'inin altında kalmıştır. Öte yandan, bir tartışmanın nitelikli ve rasyonel olarak sınıflandırılması için bu oranın %50'nin üzerinde olması gerekmektedir. Bu anlamda, her iki platformda da kamusal alanın gereği olan nitelikli ve rasyonel bir tartışmanın yürütüldüğünü söylemek mümkün değildir. Elde edilen veriler çerçevesinde, *eksisozluk* ve *quora* platformlarının birer kamusal mekân oldukları saptanmıştır.

Sonuç

Çalışmada, Türkiye ve dünyadaki örnekleriyle internette oluşan kamusal alanların, Habermas'ın *burjuva kamusal alanı* kavramsallaştırması çerçevesinde tartışılması amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde, *eksisozluk* ve *quora* platformlarının yapısal özellikleri irdelenmiş ve platformlardan seçilen konu başlıklarında nitelikli ve rasyonel bir tartışma ortamı olup olmadığı analiz edilmiştir. Her iki platformun kamusal alanın gereklilikleri olan yapısal özellikleri ve nitelikli/rasyonel tartışma ortamı şartlarını karşılamadığı saptanmıştır. Kaldı ki, incelenen platformların, kamusal alandan çok sadece konuşmaların ve yorumların yer aldığı bir kamusal mekân olduğu gözlemlenmiştir.

Öte yandan, her iki platform da kamusal yarar sağlamayı kendilerine ilke edinmişlerdir. Ancak, çalışmada elde edilen veriler çerçevesinde, bu platformların kapitalist birer işletme olduğu gözlemlenmiştir. Platformların kâr etme güdüsüyle hareket etmesi ve yönetim politikalarındaki sorunlar, bu platformların kamusal alan olmasındaki en önemli engellerdir. Çalışmada incelenen platformlar, dijital emek sömürsü gerçekleştirmekte ve gelirlerini kullanıcılarıyla paylaşmamaktadır. Ayrıca, platformların beğeni sistemi, yazılan yorumlara nitelik kazandırmak yerine etkileşim için yorum yazılmasına neden olmaktadır. Bu anlamda, çalışmada, *eksisozluk* ve *quora* platformlarının yapısal özellikleri çerçevesinde birer kamusal mekân olduğu saptanmıştır.

İncelenen platformlarda "trol" olarak adlandırılan kişiler bilinçli olarak dezenformasyon faaliyetleri yürütebilmektedir. Ekonomik ve siyasi çıkarları için platform kullanıcıları

propaganda yapabilmekte ve kendi görüşlerine bu yolla bir destek sağlamaktadır. Bu “trol” hesaplara platform yöneticilerinin müdahaleleri ise çok sınırlı olmaktadır. Bu durum, hegemonyayı elinde bulunduran erkin, bu platformlardaki tartışmaları manipüle etmesine ve karşıt düşünceleri “marjinalleştirerek” değersizleştirmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, bu platformlar kamusal yarar yaratmak yerine iktidarın bir rıza üretim aracı haline gelmektedir. Kamusal alanın en önemli özelliği, iktidar üzerinde gerektiğinde baskı kurmak ve siyasi işleyişe olumlu katkı sağlamaktır. Çalışmada analiz edilen platformların böyle bir katkısı olduğunu söylemek olanaklı değildir.

İncelenen platformlarda çok boyutlu ve ciddi bir konuda bile mizahi unsurlar kullanılmakta ve bu şekilde kullanıcılar etkileşim almaya çalışmaktadır. İncelenen konu başlıklarında kullanıcılar yaratıcı fikirlerini tartışmak yerine daha çok kanaatlerini ve yetersiz kanıtlarla beslenmiş argümanlarını paylaşmaktadır. Platformlarda, Türkiye ve NATO ilişkilerini ele alan çok boyutlu bir konuda bile yeterli düzeyde nitelikli bir tartışma yapılmamaktadır. İncelenen konu başlıklarında, temel dilbilgisi kurallarına ve yazınsal dile uyulmamaktadır. Bu platformların yapısal özellikleri, dışsal bir unsur olarak tartışmanın niteliğine zarar vermekte ve rasyonel bir tartışma ortamının yaratılmasını engellemektedir. Ayrıca, internette oluşan kamusal alanların sayısının fazla olması bu kamusal alanların kamuoyu oluşturma gücünü zayıflatmaktadır. Bu anlamda, çalışmada incelenen platformlardaki tartışmalar sayesinde herhangi bir konu hakkında kamuoyunun oluşması zor gözükmemektedir. Çünkü, herhangi yenilikçi, etkileyici ve rasyonel fikirler bu platformlarda paylaşılmamaktadır. Bu bağlamda, her iki platformun kamusal alan özellikleri göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar, *quora*'daki tartışmalar daha nitelikli olsa da her iki platformu da kamusal mekân olarak sınıflandırmak daha doğru olacaktır.

Bununla birlikte, incelenen platformların kamusal alan olma potansiyeli bulunmaktadır. Ancak, bu platformlar öncelikle kâr etme amacı yerine kamusal yararı öncelemelidir. Kullanıcılara ücret ödenmesi etkileşim üzerinden değil, yazılan yorumların niteliği dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Platformlardaki yöneticiler tarafından kaliteli içerik teşvik edilirse, bu platformlar daha nitelikli ve derinlikli bir tartışma ortamına sahip olabilir. Ayrıca, platformlarda daha etkin bir denetleme ve düzenleme yapısı kurularak tartışma ortamına katkı sağlanabilir.

Son söz olarak, her ne kadar yeni medya çalışmaları alanında dijital medya kanallarının/araçlarının özgürleşmeyi ve demokratikleşmeyi arttırma yönünde önemli işlevlerinin olduğu sıklıkla vurgulansa da; gerek bu mecraların ekonomi politik açıdan mülkiyet sahipliği gerekse denetim ve kontrol konusunda ekonomi politik gücü ellerinde bulunduranların hâkimiyeti aslında, bu yeni medya ortamlarının geleneksel medyadan farklı bir mantıkla işlemediği sonucunu ortaya koymaktadır. Bu anlamda, Albert Camus'un “medya, sermayeden ve siyasal iktidarlardan bağımsız olduğu sürece özgürdür” (Akt., Keane, 1992, s. 136) sözüyle çalışmayı sonlandırmak yerinde olacaktır.

Açıklamalar

* *Etik Kurul Onayı*: Bu çalışma, etik kurul onayı gerektirmemektedir.

* *Yayın Etiği*: Bu çalışma, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, “makale intihal tespit yazılımlarıyla (Turnitin / iThenticate) taranmış ve herhangi bir intihal” tespit edilmemiştir.

* *Yazar Katkı Oranı*: Yazarlar çalışmaya eşit oranda (%50) katkı sağlamışlardır.

* *Çıkar Çatışması*: Çalışma yazarlarının herhangi bir kurum veya kuruluşla çıkar çatışması yoktur.

* *Akademik Finansal Destek*: Çalışma; herhangi bir akademik finansal destek kuruluşu (TÜBİTAK, BAP, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, vs.) tarafından desteklenmemiştir.

* *Yazar Beyanı*: Çalışma herhangi bir tezden üretilmemiştir. Çalışma herhangi bir kongre/sempozyum/konferansta sunulmamıştır. Çalışma herhangi bir akademik proje kapsamında yazılmamıştır.

Structured Extended Abstract

Research Background & Problem

With the opportunities provided by the Internet, news about events in different parts of the world can spread around the world in a short time, and people in different parts of the world can create platforms to exchange information through the network. Therefore, different publicities are being created in the world within the framework of the possibilities created by the network.

The concept of public sphere describes living spaces where individuals come together to form public opinion and engage in a critical and rational debate about a problem (Habermas, 2003). The evaluation of the Internet as a public sphere is a controversial issue. Although the Internet is seen as pluralistic and libertarian, it is sometimes subject to censorship practices by states and sometimes by large corporations. Another important problem of online publicities is the nature of the debates that take place in the publicities that are formed. Critical and rational debate takes place in the public sphere. However, the nature of debates in online publicities varies.

The transformations taking place on the network have led to the creation of platforms that enable the active participation of users. These platforms have created publicities with different qualities. In this context, the question of whether the publicities created by the Internet in Türkiye are similar to those in the world creates the problem of the study. The main purpose of the study is to discuss the publicities formed on the internet in Türkiye and in the world within the framework of Jürgen Habermas' conceptualization of the bourgeois public sphere.

Research Methodology

In this study, in which qualitative research method was adopted, document analysis and text analysis techniques were used as data analysis techniques. Using purposive sampling technique, eksisozluk was selected to represent Turkish new media tools and quora was selected to represent international new media tools. In this study, the topics "Türkiye's removal from nato" and "When will Türkiye be kicked out of NATO?" on quora were analyzed in order to question whether a critical and rational discussion environment is being carried out in the public spheres formed on eksisozluk and quora.

In the first subheading of the findings and discussion section of the study, the structural characteristics of the eksisozluk and quora platforms were evaluated. In this subheading, the structural characteristics of the selected platforms are described and analyzed within the framework of the debate on the concept of "public spheres". In the second subheading of the findings and discussion section, Basil Bernstein's concepts of "restricted codes" and

“elaborated codes” were used to analyze whether there was a critical and rational discussion environment on the selected platforms. In the study, the table (Ek-1) created by Fatih Doğru and Ferdi Bozkurt (Doğru & Bozkurt, 2021) based on Bernstein's conceptualization was used to identify restricted codes and elaborated codes in the selected topics.

Research Results

Both platforms exploit digital labor and do not share the revenue with their users. The structural features of the platforms emphasize the evaluation of entries based only on likes and prevent users from gaining more motivation to write quality. Algorithms decide which topics will be featured on the platforms. This leads to the prominence of tabloid and daily topics and comments that generate more interaction on the platforms. The structural characteristics of the platforms selected in the study were found to resemble public space more than public spheres. The effects of the capitalist system and the policies of platform managers prevent these platforms from becoming public spheres.

The most important characteristic of the public sphere as defined by Habermas is that the debate conducted in this sphere should be rational and qualified. In this context, it has been concluded that neither platform is sufficient to be defined as a public sphere. While only four out of fourteen categories (28.57%) of the entries in Eksisozluk are elaborated codes, six out of fourteen categories (42.85%) of the entries in quora are elaborated codes. Within the framework of these data, it is determined that the discussion environment in the topic on the quora platform is more qualified than in eksisozluk. However, in both platforms, the number of elaborated codes in the entries remained below 50%. In this sense, it is not possible to say that a qualified and rational discussion, which is a requirement of the public sphere, was conducted on both platforms.

Conclusion & Discussion

It was found that both platforms did not meet the requirements of the public sphere in terms of structural features and a qualified/rational discussion environment. Moreover, it has been observed that the examined platforms are public spaces where only conversations and comments take place rather than public sphere. However, the platforms analyzed have the potential to become public sphere. However, these platforms should prioritize the public interest over profit-making. Users should be paid based on the quality of their comments, not on interaction. If quality content is encouraged by the administrators on the platforms, these platforms can have a more qualified and in-depth discussion environment.

Kaynakça

- Arendt, H. (1994). *İnsanlık durumu* (B. S. Şener, Çev.). İletişim Yayınları.
- Aslantürk, G., & Turgut, H. (2015). 8284 vakası: Ekşi Sözlük'te cinsiyetçi kamusallığın yeniden üretilmesi. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 2(1), 45-76.
- Babacan, M., Haşlak, İ., & Hira, İ. (2011). Sosyal medya ve Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63-92.
- Baş, T., & Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri nvivo 7.0 ile nitel veri analizi*. Seçkin Yayıncılık.

- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B., İslamoğlu, G., & Aydemir, A. (2012). Sosyal medyada 2011 genel seçimleri: Nicel–nitel arayüzey incelemesi. *Selçuk İletişim*, 7(3), 5-29.
- Bayraktutan Sütçü, G. (2007). İktidarın müzelerinin sanal uzamdaki varlığı üzerinden siyasal iletişimi yeniden düşünmek. İçinde Binark Mutlu (Ed.), *Yeni Medya Çalışmaları* (ss. 71-96).
- Bernstein, B. (1958). Some sociological determinants of perception: An enquiry into sub-cultural differences. *The British journal of sociology*, 9(2), 159-174. <https://doi.org/10.2307/587912>
- Bernstein, B. (1959). A public language: Some sociological implications of a linguistic form. *The British Journal of Sociology*, 10(4), 311-326. <https://doi.org/10.2307/587797>
- Bernstein, B. (1964). Elaborated and restricted codes: Their social origins and some consequences. *American Anthropologist*, 66(6), 55-69.
- Bernstein, B. (1982). *Codes, modalities and the process of cultural reproduction: A model*. Routledge.
- Bernstein, B. (2003). *Theoretical studies towards a sociology of language*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203014035>
- Cangöz, İ. (2015). *Değişen anlam ve değerleriyle gazetecilik*. Sınırsız Basın Yayın Dağıtım.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroglu, S., & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya Kitabevi.
- Dağtaş, B., & Dağtaş, E. (2003). Habermas'ın burjuva kamusal alanı tanımı çerçevesinde yazılı basının konumu ve dönüşümü. *Kurgu*, 20(1), 47-59.
- Dağtaş, E. (1999). Onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllarda kamusal alan-özel alan ikilemi ve basın tarihsel gelişimi. *Kurgu*, 16(1), 150-166.
- Dağtaş, E. (2014). *Kamusal alan ve medya: Münevver Karabulut cinayetinin basındaki yansımaları*. Ütopya Yayınevi.
- Doğru, F., & Bozkurt, F. (2021). Sosyoekonomik katmanlarda dil kullanımı. *Mukaddime*, 12(2), 435-484.
- Ekşi Sözlük. (2023, Aralık 5). *ekşi sözlük'te 2022 yılında olan biten—Ekşi sözlük*. <https://eksisozluk.com/eksi-sozluhte-2022-yilinda-olan-biten--7518517>
- Elad, B. (2023, Ekim 26). *15+ Quora Statistics For 2023: What You Need To Know*. Enterprise Apps Today. <https://www.enterpriseappstoday.com/stats/quora-statistics.html>
- Fiske, J. (2003). *İletişim çalışmalarına giriş* (S. İrvan, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fraser, N. (2004). Kamusal alanı yeniden düşünmek: Gerçekte varolan demokrasinin eleştirisine bir katkı (Özbek Meral, Çev.). İçinde Özbek Meral (Ed.), *Kamusal Alan* (ss. 103-132). İstanbul: Hil Yayınları.
- Fuchs, C. (2016). *Sosyal Medya: Eleştirel Bir Giriş* (D. Saraçoğlu & K. İlker, Çev.). Nota Bene Yayınları.
- Güven, A. (2012). Toplumsal dilbilimin kapsam alanı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 55-62.

- Habermas, J. (2003). *Kamusal alanın yapısal dönüşümü* (T. Bora & M. Sancar, Çev.). İletişim Yayınları.
- Habermas, J. (2004). Kamusal alan (Özbek Meral, Çev.). İçinde Özbek Meral (Ed.), *Kamusal alan* (ss. 95-102). İstanbul: Hil Yayınları.
- Habermas, J. (2020). The public sphere: An encyclopedia article. İçinde S. E. Bronner & M. Kellner (Ed.), *Critical theory and society* (ss. 136-142). Routledge.
- İmer, K. (1987). Toplum dilbiliminin kimi kavramlarına kuramsal bir bakış ve dil türleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 31(1-2), 213-230.
- İşleyen, A. (2019). İnternet, kamusal alan ve demokrasi: Ekşi Sözlük'te bedelli askerlik tartışmaları örneği. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 2, 50-63.
- Keane, J. (1992). *Medya ve demokrasi*. Ayrıntı Yayınları.
- Keskin, F. (1998). Kamusal alan ve yalın yaşam. *Doğu Batı*, 2(5), 105-109.
- Koçyiğit, M., & Koçyiğit, A. (2018). Değişen ve gelişen dijital iletişim: Yazılabilir web teknolojisi (web 2.0). İçinde Çakmak, V. & Çavuş, S. (Ed.), *Dijital kültür ve iletişim*. (ss. 19-48). Literatürk Yayınları.
- Morozov, E. (2012). *The net delusion: The dark side of internet freedom*. PublicAffairs.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar: 1. cilt*. Yayınodası.
- Odabaş, U. K. (2018). Tarihsel süreçte kamusal alanın yapısal dönüşümü ve Habermas. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 2051-2066.
- Odacıoğlu, S. D. (2008). Metinsel Analiz. *Sosyoloji Notları*, 58-65.
- Papacharissi, Z. (2010). *A private sphere: Democracy in a digital age*. Polity.
- Quora Blog. (2023, Kasım 21). *Quora is now available in 24 Languages!* Quora Blog. <https://quorablog.quora.com/Quora-is-now-available-in-24-Languages>
- Quora Blog. (2024, Ocak 11). *Introducing Spaces*. Quora Blog. <https://quorablog.quora.com/Introducing-Spaces>
- Quora Partners. (2023, Kasım 22). *Ending the Quora Partner Program in English*. Quora. <https://quorapartners.quora.com/Ending-the-Quora-Partner-Program-in-English>
- Samsulhadi, M. A., Wahyudi, A. B., & Sabardila, A. (2023). Discourse Representation of Quora App Users' Comments on Najwa Shihab: Critical Discourse Analysis. *International Conference on Learning and Advanced Education (ICOLAE 2022)*, 1275-1289. <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icolae-22/125990405>
- Sennett, R. (2013). *Kamusal insanın çöküşü* (S. Durak & A. Yılmaz, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Shewale, R. (2023, Kasım 24). *Detailed Quora Statistics: All-Time Stats & Data (2024)*. DemandSage. <https://www.demandsage.com/quora-statistics/>
- Shirky, C. (2011). The political power of social media: Technology, the public sphere, and political change. *Foreign affairs*, 28-41.

- Similarweb. (2023, Aralık 6). *Eksisozluk.com Trafik Analizi, Sıralama & Kitle [Kasım 2023]*. Similarweb. <https://www.similarweb.com/tr/website/eksisozluk.com/>
- Susar, A. F., & Narin, B. (2011). Sosyal paylaşımın tecimselleştirilmesi bağlamında internet reklamcılığı: Ekşi Sözlük örneği. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(3), 53-66.
- Timur, T. (2012). *Habermas' ı okumak*. Yordam Kitap.
- Vardar, B., Güz, N., Öztokat, E, Rifat, M, Senemoğlu, O, & Sözer, E. (1980). *Dilbilim ve dilbilgisi terimleri sözlüğü*. Sevinç Basımevi.
- Vox. (2023, Kasım 20). *Question-and-answer site Quora still exists, and it's now worth \$2B - Vox*. <https://www.vox.com/recode/2019/5/16/18627157/quora-value-billion-question-answer>
- Vural, T., & Yücel, A. (2010). Çağımızın yeni kamusal mekanları olan alışveriş merkezlerine eleştirel bir bakış. *İTÜDERGİSİ/a*, 5(2), 97-106.
- Yegen, C. (2013). Demokratik ve yeni bir kamusal alan olarak sosyal medya. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 119-135.
- Yılmaz, Z. (2009). *Hannah Arendt'te özel alan-kamusal alan ayrımı ve modern çağda toplumsal alan*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Zıraman, D. E. (2018). *Kamusal bir alan olarak internette kimlik tartışmaları: Ekşi Sözlük'te Hrant Dink ve Tahir Elçi başlıklarının söylem analizi*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EK-1

Tablo 5. Geniş/Dar Kod Değerlendirme Ölçütleri

	ÖLÇÜT	GENİŞ KOD	DAR KOD
Söz dizimi	Cümle Uzunluğu	Nispeten uzun cümleler	Nispeten kısa cümleler
	Cümle Yapısı	Kompleks	Basit
	Edilgen çatılı eylem kullanımı	Sık	Seyrek
	Eylemin türüne göre cümleler	Eylem cümlesi daha az ad cümlesi daha çok	Eylem cümlesi daha çok ad cümlesi daha az
	Eylemin yerine göre cümle	Kurallı	Devrik
	Edat kullanımı	Sık	Seyrek
Söz varlığı	Bağlaç kullanımı	Oldukça sık	Oldukça nadir
	Zamir kullanımı	Belirsizlik zamirleri sık	Belirsizlik zamirleri seyrek
	Ünlem kullanımı	Seyrek	Sık
	Kısaltma kullanımı	Ölçünlü	Ölçünsüz
Edimbilimsel özellikler	Soru kullanımı	Oldukça nadir	Oldukça sık
	Kaba/argo ifadeler	Oldukça nadir	Oldukça sık
Diğer dil kullanım özellikleri	Yazım yanlışları	Oldukça nadir	Oldukça sık
	Noktalama yanlışları	Oldukça nadir	Oldukça sık

Kaynak: Doğru ve Bozkurt, 2021, s. 482

EK-2

1. Quora Platformunda İncelenen Girdiler

Girdi-1: “technically not possible.. geopolitically more so..”

“hypothetically, if Canada was “kicked out” - it wouldn’t be felt nearly as much in Brussels or Vilnius as if Türkiye was kicked out”.

Girdi-2: “There is no mechanism for ejecting Allies in the 4 April 1949 Treaty of Washington AKA the North Atlantic Treaty. Each and every state has to pass a domestic law accepting each new Ally and any can veto that entrance, hence Türkiye being able to prevent Finland and Sweden from joining. This is why the alliance brought Türkiye and Greece in on the same day as NATO knew either would veto the other joining. Since the North Atlantic Council (made up of the heads of state and government of the allies) is the senior decision-making body for NATO, and it works by unanimity, under normal rules Türkiye could prevent the NAC from a unanimous vote to ask the to leave”.

“I suppose it could theoretically be done but all 29 other NATO Allies would have to agree to do it behind closed doors (which is extremely unlikely) and the consequences would rebound through the international system for generations. International Organizations typically don't work that way”.

Girdi-3: “That is an unknown at present”.

“Türkiye can leave NATO if it wishes. No problems there”.

“Some countries have considered leaving NATO, but none have actually left NATO”.

“*Being kicked out of NATO though?* There is no precedent for it”.

“It would be legally possible perhaps, however it would not be politically prudent”.

“Considering that Türkiye also controls access to the Black Sea, it would not be advisable either”.

Girdi-4: “There’s no built in provisions, but theoretically, it would be possible for every other member to sign an identical treaty and then withdraw from the original treaty, and then just leave Türkiye as the only member”.

Girdi-5: “No, because there is no procedure to ‘kick out’ any country. Or, in other words, your basic assumptions that countries can be ‘kicked out’ of NATO is false. Who would be doing the kicking out? all the other members collectively? Not going to happen”.

Girdi-6: “I presume that any NATO member country could be kicked out of NATO if:

“1-the offending country’s interests and system of government diverged substantially from the conditions that NATO places on new NATO members (such as being a liberal democracy with a free market economy), and/or”

“2-the offending NATO member nation began to undermine the effectiveness of the entire defensive alliance (for example, a NATO member country refuses to join in the defence of a NATO member country that has been attacked)”.

Girdi-7: “It’s unlikely, NATO isn’t the Warsaw pact, it’s on voluntary and free agreements to accept NATO requirements and all NATO members have to vote unanimously, each member one vote no matter its size whether the U. S or Poland or other members”.

Girdi-8: “Eventually is a long time in the future. Hard to guess. Türkiye holds extremely important territory from a strategy point of view. And NATO has no mechanism for expulsion”.

Girdi-9: “No”.

“There is no such thing as ‘kicking out mechanism’ in the NATO”.

“Both NATO and Türkiye benefit from each other more than harming each other so they will continue in this way”.

“If you look at the World Map then you will see that Türkiye has one of the most geostrategic positions in the World Politics”.

“Türkiye is NATO and the NATO is Türkiye”.

Girdi-10: “At this point no one has been kicked out of NATO. My guess is that should such a thing happen it will either be Hungary or Türkiye. But I really do not expect this to happen any time soon”.

Girdi-11: “It is of course possible. Oh, NATO won’t kick them out, but they might leave. It is a voluntary association, after all. But the general thinking is it’s better to have them inside the tent pissing out than outside pissing in”.

Girdi-12: “Yes, most likely”.

“Right now, there is hope the Turkish people will vote out Erdogan in the upcoming elections. And I think NATO will wait for the results of that election. Should the Turkish people vote to keep Erdogan in office or he refuses to go and assumes the role of dictator, NATO will quickly kick Türkiye out of NATO”.

“We’ve had enough of Erdogan’s pro-Russian/anti-NATO bullshit”.

“Of course, if and when we kick Türkiye out of NATO, Russia will quickly annex all of Türkiye”.

Girdi-13: “No member can be ‘kicked out’ of the Alliance”.

“Note that this feature of life in the Alliance - - or lack thereof - - was not an oversight by NATO’s founders”.

Girdi-14: “There are many quality answers to this. No, I do not think this will happen because it would be a mistake geostrategically politically, and geographically. It does not have any benefit to ‘kick out’ Türkiye out of NATO. It seems the people who dislike Türkiye are bringing out such arguments, but there is no action taken by the authorities. So no, Türkiye is not going to be ‘kicked out’ of NATO; at least in today’s circumstances for a reasonable ground”.

Girdi-15: “No”.

2. Ekşi Sözlük Platformunda İncelenen Girdiler

Girdi-1: “şimdi rte yı destekler gibi olacak ama nato dediğiniz şey türkiyeyi asker kaynağı olarak kullanan ne geri kalmasına ne de ileri gitmesine izin vermeye her türlü hareketi kontrol eden özellikle türkiyeye karşı ikiyuzlu bir yapıdır. sovyet kopekleri olmasaydı katılacak bir yapı falan değilmiş . zaten avrupalı abilerimiz ne kültür ne tarih ne de fiziksel olarak avrupaya şimdi ve ileride dahil olamayacağımızı açık açık söylediler. sovyet sonrası askeri lağvetmeleride bundan. şimdiki siyasî ruzgarında bir amacı var. bir ulkeye kotuluk mu yapmak istiyorsun gericileri besle gerisi kendiliğinden olur. türkiye konseptini natoda sovyet bitisiyle beraber bitirdi. yok pkk dir yok irticadır .. ıyı bakın tarihlere .. şimdi konsept ortadoğu. tek adamları kontrol etmek demokrasileri kontrol etmekten kolaydır...her neyse sunu bilin rte nin sertleşmesini en çok isteyen yine bunlardır. bence rte de farkında... darbeler ekonomik amborgalar üretim suikastları yolsuzluğun artırılması devletin büyüklerini rusvete alıstırmak en iyi yöntemlerindendir bu ülkede. yine de natodan ayrılmaya gerek yok. askeri katılımdan çekilebiliriz. Başka konseptlerde var natoda. yunanlıların takıldığı gibi. asker olarak kullanmaya karar verirseniz askerlik 18 aya çıkar yine. ne sandınız bizim devlet belirliyor diye düşünmüyordunuz umarım”...

Girdi-2: “kağıt üzerinde çıkarılmamış olmamız nato üyesi olduğumuz anlamına gelmiyor, türkiye çok uzun zaman önce nato'dan çıkarıldı, abd türkiye'nin ihasını suriye'de daha yeni düşürdü, f35 projesinden s400 bahane edilerek çıkarıldık, uçaklar için ödediğimiz parayı da geri

vermediler, yıllardır kullanılan f16'lar bile artık satılmıyor "nato üyesi" ülkemize, yunanistan'a abd üssü kuruldu olurda yunanistan'la aramızda problem olursa diye, isveç hiç bir şartımızı yerine getirmemesine rağmen nato üyeliğine evet demek zorunda bırakıldık, almanya, abd, hollanda bir çok "nato müttefikimiz" bize silah satmıyor, ambargo uyguluyor, gerçekten bizim hala nato üyesi olduğumuzu düşünmek anlamsız”.

Girdi-3: “mümkün değildir sebebi ise doğuda rusya+çin+ hindistan üçgeninin gelişmesidir bugün amerika abileri olmasa rusya avrupa'nın çoğu şehrini hallaç pamuğu gibi atar.bakmayın ukrayna işine abileri orada da yalnız bırakmadı”.

Girdi-4: “imkansız falan değildir bence, her ne kadar kağıt üzerinde öyle olsa da lakin öyle bir şeyin olacağını pek düşünmüyorum. bu hem nato hem de türkiye açısından iyi bir sonuç doğurmaz. türkiye'nin nato üyesi olması bence olumlu bir durum”.

Girdi-5: “nato'da böyle bir mekanizma olmadığı için türkiye istemediği sürece gerçekleşmeyecek hede. nato'nun bize en büyük yararı bizi nato ülkelerinden korumasıdır. tam anlamıyla bağımsız olana kadar böyle bir şey yapmamız gerçekçi görünmüyor”.

Girdi-6: “nato'dan bir üyeyi çıkarma olmadığı için imkansız durum.ancak şöyle olabilir yeni bir nato kurarlar isim değişikliğiyle oraya almazlar bu da bir nevi atılma olur. birde türkiye kendi isteğiyle ayrılabilir bunun için biraz daha abd ile bağımızı koparmamız lazım kafadan 3-4 yıl daha gerekli hükümet yavaş yavaş bağları koparıyor bu bir gerçek her gün biraz daha nato'dan uzaklaşıyoruz”.

Girdi-7: “nato dan üye çıkarmak mümkün değildir üyeler ancak kendi istekleriyle çıkabilirler. türkiye kendi isteğiyle çıkmak istese bile ertesi gün darbe olur diye düşünüyorum”.

Girdi-8: “abd'nin orta doğu'daki 11 ülkede toplam 82 askeri üssü bulunuyor ve en çok abd-nato üs ve radarının bulunduğu ülke ise türkiye nato bırakmaz :) net bilgi bulamadım ama tr'de 28 üs var diye bir bilgi var internette”.

Girdi-9: “abd buna asla izin vermez. tr nato'nun en önemli üyesi çünkü ruslar”.

Girdi-10: “türkiye'nin tek yapması gereken aklın yolunu izlemesi, kendi sınırlarına dokunulmadığı sürece uluslararası diplomasinin kurallarına uyarak ülkeyi zayıflatacak, yalnız bırakacak saldırgan tavırlardan uzak durmasıdır. poltikacılar bizi sadece insani anlamda ilgilendiren bir konuyu iç politika malzemesi yaparak ülkeyi yalnız bırakacak kararlar vermemeliler. nato'dan çıkmak nato bize direk saldırmadığı sürece söz konusu olmamalıdır. aynı şekilde nato dışında bir ülke de bize saldırmadığı sürece nato yanında savaşa da girilmemelidir. türkiye'nin izlemesi gereken politika akli selim, soğukkanlı ve ne batıyı, ne doğuyu kışkırtmayacak şekilde olmalıdır.askeri olarak da türkiye akdenizde savaş verecek silahlara ve teknolojiye asla sahip değildir. öncelikle türkiye böyle bir savaşı yürütecek görüş yetisine sahip değildir. hava kuvvetleri ve donanma da böyle bir denizaşırı savaşa hazır değildir. youtube'da gördüğünüz silahların bile sadece birer tasarım olduğunu, ekonomi mükemmel gittiği durumda bile bu uçakların, savunma ve saldırı sistemlerinin en az onlarca sene sonra üretilebileceğini de unutmayın. envanterdeki silahlar bu suni olarak yaratılan türk silah ve savunma sanaayi patladı fikrinden çok uzakta olduğunu söylemekte fayda var.elbette olanlar faydalı gelişmeler. fakat bizim tek hedefimizin kendi sınırlarımızı korumak ve ülke içinde barışı sağlamak olduğu unutulmamalıdır. izlememiz gereken yol bu bu hassas dengeleri korumak ve

askeri anlamda tarafsız kalmaktır.amerika'nın türkiye'nin nato'dan çıkmasını istemeyeceği, türkiye'nin çıkmaması için elinden geleni yapacağı fikrine katılmıyorum. amerika bu anlamda daha stratejik bir yola gidecektir. nato amaç ve hedeflerine karşı duran bir türkiyenin nato'ya da faydası olmayacağını düşünecektir. türkiye geri kazanılmaz şekilde amerika'dan uzaklaşır ve iranlaşırsa ki buna çok az kaldı fiilen nato'dan çıkmasa bile nato savunma kalkanının dışında kalır ki şu anda gözlenen de bu”.

Girdi-11: “her türlü **** yemiyor muyuz zaten? bir savaş durumunda nato tarafında da savaşa girsek, rusya tarafında da savaşa girsek en ön cephede biz olduğumuz için haliyle ne var ne yok bize atılacak. savaşın büyük ihtimal 1-2 ayından sonra post-apokliptik filme döner ülke. bu konulara gerçekten kafayı takmayı bıraktım artık. türkiye bence hacmi ve gücü dolayısıyla herhangi bir devletle doğrudan savaşa girmesi halinde, büyük ihtimalle üçüncü dünya savaşını başlatacak olaylar zincirini tetikleyebilecek bir ülke. nato-rusya veya tarafsız kalmanın bizim coğrafyamızda şu zamanlarda iş ciddiye bindiğinde pek bir olayı yok yani”.

Girdi-12: “herkes akıllı ama herkes cahil. ağzı olan konuşuyor **** ****! nato'nun kuruluş ilkelerine aykırıdır. üye ülke kendisi çıkmadığı sürece, diğer ülkeler çıkartamaz. kaldı ki nato'nun teoride en güçlü ordusu amerika iken, pratikte en yürekli ordusu kahraman türk ordusudur! ha nato'dan çıkmamız bizim için intihar olur. bunu da o cahil kafanıza sokun”.

Girdi-13: “kuzeyimizde rusya, güneydoğumuzda ortadoğu varken ne türkiye'nin ne de abd'nin ulusal ve uluslararası çıkarlarına zerre hizmet etmeyecek bir hamledir. hatta bu hamle iki ülkenin de ulusal ve uluslararası çıkarlarına zıttır. abd'nin iran islam devrimi'nden sonra bölgedeki kontrolünün yarısı türkiye üzerinden yürüyor”.

Girdi-14: “türkiye istese abd mücadele etmez. İmkansızdır”.

Girdi-15: “mümkün değildir”.